

USHTRIA

Viti i 75-të i botimit Nr. 32 (827784)

Botim Qendror i Ministrisë së Mbrojtjes

E premte, 12 Gusht 2022

SHSHPFA Arben Kingji: E sotmja për mua është një ditë krenarie, nderi e përgjegjshmërie

Krenar që pas 37 vitesh kontribut në Forcat e Armatosura m'u besua detyra fisnike e plot sfida e përgjegjësi, veçanërisht në kohët që po jetojmë, ajo e shefit të Shtabit të Përgjithshëm të Forcave të Armatosura. Mirënjohje për të gjithë ata që besuan tek unë që nga ushtari i parë, tek kolegët, komandantët e drejtuesit përgjatë këtyre tre dekadave karrierë. I nderuar të jem në krye të burrave dhe grave, djemve dhe vajzave nën

uniformë, të cilët me ndershmëri dhe përkushtim i qëndrojnë besnikë betimit që kanë bërë. Mirënjohje për vlerësimin, ministrit të Mbrojtjes z. Peleshi, kryeministrit Rama dhe presidentit të Republikës së Shqipërisë z. Begaj. Shpreh mirënjohjen për presidentin e RSH, z. Bajram Begaj, për punën e shkëlqyer që la pas si ish - shef i Shtabit të Përgjithshëm të FA-së, e bazuar në një vizion me ide të qarta e të prekshme, i orientuar

nga ndjenja e lartë e përgjegjësisë së kryerjes së detyrës. E falënderoj për besimin e treguar për dekretimin tim në këtë detyrë të rëndësishme dhe premtot që do të çoj më përpara me vendime e veprime konkrete, në përbushje të objektivave të vendosura për transformimin e FARSH në një ushtri sa më të kompletuar dhe e aftë që t'i përgjigjet kërkesave kombëtare dhe angazhimeve që rrjedhin nga aleanca. Z. Ministër i Mbrojtjes... >> faqe 2

Peleshi prezanton shefin e ri të Shtabit të FA-së, gjeneral brigade Arben Kingjin

Ministri Peleshi: Gjeneral Kingji vjen në këtë detyrë nga një karrierë 28-vjeçare e suksesshme dhe sfiduese e ushtarakut shqiptar

Në Akademinë e Forcave të Armatosura nisi regjistrimi i maturantëve

Në Akademinë e Forcave të Armatosura nisi regjistrimi i maturantëve, të cilët kanë zgjedhur këtë akademi për të vijuar studimet e larta.

Maturantët u njohën me procedurat e detyrueshme për regjistrim si dhe do vijojnë më tej të procesohen në hapat e tjerë administrativë për të kaluar më pas në kontrollat fizike e shëndetësore.

Gjimnazistët që kanë zgjedhur të studiojnë në Akademinë e Forcave të Armatosura janë... >> faqe 4

Forca Tokësore, pararojë e situatave kaotike të krijuara në vend

Forca Tokësore, e angazhuar në disa operacione në kuadër të Emergjencave Civile për fikjen e zjarreve. Pararojë e situatave kaotike të krijuara në vend, prej zjarr vënieve nga njerëzve të papërgjegjshëm, gjendet prej disa ditësh në njësinë administrative Shalë, Shkodër.

Batalioni i Parë i Këmbësisë (b1k) zhvilloi një operacion për fikjen e zjarreve në fshatin Ndërsylaj, duke angazhuar në këtë operacion 40 efektivë dhe 3 mjete. Po nga ky repart një efektiv prej... >> faqe 5

"Të vjetrit besojnë në gjithçka, të moshuarit dyshojnë në gjithçka, të rinjtë dinë gjithçka"

Bashkë me vitet kanë ndryshuar mendimet dhe mentaliteti i njerëzve. Në ditët e sotme, ata të cilët dëshirojnë të jetojnë në familje të mëdha janë të paktë. Për të jetuar këtë përvojë duhet të zhdukësh zakonet e jetës dhe të përshtatesh me disa të tjera, të cilat bëjnë të mundur marrëdhëniet harmonike midis brezave. Edhe pse kjo është tepër e vështirë për të dyja palët, duke bërë të lindin konflikte. Shkaqet kryesore dhe më të shpeshta janë: qëndrimi... >> faqe 6

Fjala e gjeneral brigade Arben Kingjit, me rastin e marrjes së detyrës si shef i Shtabit të Përgjithshëm të FARSH

SHSHPFA Arben Kingji: E sotmja për mua është një ditë krenarie, nderi e përgjegjshmërie

Krenar që pas 37 vitesh kontribut në Forcat e Armatosura m'u besua detyra fisnike e plot sfida e përgjegjësi, veçanërisht në kohët që po jetojmë, ajo e shefit të Shtabit të Përgjithshëm të Forcave të Armatosura. Mirënjohje për të gjithë ata që besuan tek unë që nga ushtari i parë, tek kolegët, komandantët e drejtuesit përgjatë këtyre tre dekadave karrierë.

I nderuar të jem në krye të burrave dhe grave, djemve dhe vajzave nën uniformë, të cilët me ndershmëri dhe përkushtim i qëndrojnë besnikë betimit që kanë bërë.

Mirënjohje për vlerësimin, ministrin të Mbrojtjes z. Peleshi, kryeministrin Rama dhe presidentin të Republikës së Shqipërisë z. Begaj.

Shpreh mirënjohjen për presidentin e RSH, z. Bajram Begaj, për punën e shkëlqyer që la pas si ish - shef i Shtabit të Përgjithshëm të FA-së, e bazuar në një vizion me ide të qarta e të prekshme, i orientuar nga ndjenja e lartë e përgjegjësisë së kryerjes së detyrës.

E falënderoj për besimin e treguar për dekremin tim në këtë detyrë të rëndësishme dhe premtoj që do të çoj më përpara me vendime e veprime konkrete, në përmbushje të objektivave të vendosura për transformimin e FARSH në një ushtri sa më të kompletuar dhe e aftë që t'i përgjigjet kërkesave kombëtare dhe angazhimeve që rrjedhin nga aleanca.

Z. Ministër i Mbrojtjes, gjej rastin t'ju shprehim në radhë të parë si Forcë e Armatosur, falënderimet dhe mirënjohjen për rolin e rëndësishëm që keni kryer në angazhimin dhe mbështetjen për modernizimin e kapaciteteve operacionale, si dhe projektet e tjera të rëndësishme në përmirësim të infrastrukturës akomoduese dhe stërvitore.

Faleminderit për mbështetjen dhe ju siguroj me besimin e plotë, që përkushtimi im dhe i gjithë ushtrisë shqiptare do të jetë maksimal dhe nuk do t'ju zhgënjëjmë në detyrat që do na ngarkohen.

I përgjegjshëm për sfidat, vështirësitë dhe detyrat, që do të përballim në pozicionin që do të mbaj prej ditës së sotme. Nuk do të jetë e lehtë, por jam i sigurt që besimi, bashkëpunimi dhe vizioni për të ardhmen që të gjithë ne, në Forcën e Armatosur ndajmë, do të jenë udhërrëfyesi i çdo dite time të punës.

Ky garnizon sot ka shumë kuptim për mua. Në shtator të vitit 1985,

asokohe nxënës në Shkollën e Mesme Ushtarake "Skënderbej", nisa një rrugë të re. Familja ishte shtylla ime e fortë e besimit dhe e tillë ajo është dhe sot.

I përulëm me respekt prindërve të mi, bashkëshortes, vajzës e djalit për çdo sakrificë e durim për ditët e javët larg atyre, për mbështetjen në çdo situatë e për dashurinë e dhënë për t'u bërë ai që jam sot.

Familjes së madhe të Forcave të Armatosura gjithashtu i detyrohem shumë ndaj dhe motivi i punës time, si në çdo detyrë që më është besuar, do të jetë dinjiteti i çdo ushtaraku të Forcave të Armatosura.

Askush dhe asgjë nuk do të mund të cenojë dinjitetin e çdo gruaje e burri, djali e vajze në uniformë. Ky është premtimi im, veçanërisht për çdo të ri që i është bashkuar rishtazi Akademisë së FA-së dhe çdo strukturë tjetër përbërëse të FA-së, sipas modelit të disiplinës e dashurisë për Shqipërinë.

Prej 13 vitesh anëtar i NATO-s, prej disa muajsh në tryezën vendimarrëse të Këshillit të Sigurimit e së fundmi me negociata të çelura për anëtarësim në Bashkimin Europian, vendi ynë, i vogël gjeografikisht, por me peshë të madhe në arenën

ndërkombëtare, ka dëshmuar se di të rreshtohet denjësisht përkrah vendeve partnere dhe aleate.

Forcat e Armatosura do të vazhdojnë të zhvillohen e integrohen, me qëllim kryerjen me profesionalizëm të angazhimeve dhe kontributit për paqen dhe sigurinë, përmes pjesëmarrjes në misione dhe operacione në kuadër të Aleancës, Bashkimit Europian, Kombeve të Bashkuara dhe iniciativave rajonale.

Kontributi ynë në forcat shumëkombëshe në Letoni, në KFOR dhe së shpejti pjesë e Brigadës Shumëkombëshe të Forcës së Përpauar të NATO-s, janë prova që ne shihemi sot si një vend serioz, me një ushtri profesioniste, me kapacitetet e nevojshme si kontribuuese për ruajtjen e paqes dhe sigurisë, si një faktor stabiliteti, dhe nxitës i bashkëpunimit në Ballkanin Perëndimor.

Gjej rastin të përgëzoj dhe të siguroj aleatët tanë të rëndësishëm strategjikë dhe vendet partnere, se bashkëpunimi si në kuadër të Aleancës ashtu dhe në kuadër të marrëveshjeve dypalëshe, do të zënë vend të rëndësishëm në punën e tonë në angazhimet e përbashkëta ushtarake dhe gjeostrategjike.

Në kuadër të stabilitetit rajonal,

FARSH-të do të jenë promotor i bashkëpunimit sa më konkret me Forcën e Sigurisë së Kosovës, realizimin e stërvitjeve dhe trajnimeve të përbashkëta, edukim dhe dhënien e ekspertizës më të mirë ushtarake. si dhe mbështetës të fortë për pjesëmarrjen në iniciativa rajonale dhe globale në fushën e sigurisë dhe mbrojtjes.

Me rastin e 100 - vjetorit të marrëdhënieve SHBA - Shqipëri, gjej rastin të shpreh mirënjohjen Departamentit Amerikan të Shtetit për ndihmën dhe mbështetjen e paçmuar dhe të vazhdueshme që i kanë dhënë ushtrisë sonë në modernizim, trajnim, stërvitje, në rristurimin e forcave të armatosura, si dhe nëpërmjet prezencës së ekipeve këshilluese për njësitë e deklaruara në NATO si kapacitete kombëtare. Tek ne do të gjeni gjithmonë një vend mik e aleat të palëkundur.

Agresioni rus ndaj Ukrainës ka ndryshuar tërësisht mjedisin e sigurisë. Kërcënimet e vjetra dhe ato të reja, parashatrojnë domosdoshmërinë për të pasur një forcë të armatosur të motivuar, të mirë pajisur dhe mirë trajnuar, të ndërveprueshme, e cila duhet të jetë e gatshme që të realizojë me sukses misionin e saj kushtetues.

Me rritjen e Buxhetit të Mbrojtjes,

Forcat e Armatosura do të synojnë përmbushjen e objektivave të NATO-s brenda afateve kohore të përcaktuara, me prioritet Grup - batalionin e Këmbësorisë së Lehtë i cili do të vlerësohet nga NATO muajin e ardhshëm, përmirësimin dhe rritjen e kapaciteteve operacionale të Forcës Ajrore dhe Forcës Detare si dhe jo më pak nga rëndësia, transformimin e sistemit arsimor dhe të edukimit ushtarak.

Ndërsa, në përgjigje të sfidave të brendshme, fokusi do të përqendrohet në konsolidimin e kapaciteteve në përgjigje të emergjencave civile, si edhe kapaciteteve të veçanta si ato të kibernetikës, xheniere dhe EOD.

Forcat e Armatosura kanë nevojë të përmirësojnë dhe rrisin kapacitetet e tyre operacionale edhe për vitet që do vijjnë.

Kryefjala do të jetë motivimi, arsimimi, edukimi dhe përgatitja e personelit, përmirësimi i kushteve të jetesës, modernizimi dhe rritja e kapaciteteve të luftimit dhe mbështetjes me shërbime luftimi, si dhe angazhimi në misionet brenda dhe jashtë vendit.

Si shef i Shtabit të Përgjithshëm, unë do të shfrytëzoj autoritetin e pozicionit dhe mandatin që ju më jepni në orientimin dhe harmonizimin e përpjekjeve të përbashkëta, për t'iu përgjigjur sfidave dhe kërcënimeve të së ardhmes, në përmbushje të misionit kushtetues dhe detyrimeve në interes të Aleancës.

Ju siguroj se prioritet kryesor i punës time do të jetë zhvillimi dhe motivimi i personelit, modernizimi dhe rritja e kapaciteteve operacionale, si dhe përmirësimi i sistemit doktrinar në të gjitha nivelet dhe fushat.

Do të punoj për të materializuar përgjegjësinë tonë për të ecur dhe zhvilluar në drejtimin e duhur. Me përpjekje dhe qëllim të përbashkët, me pasion dhe përkushtim, ndershmëri dhe profesionalizëm të lartë, shpreh bindjen se do ta përmbushim me sukses misionin ndaj historisë, popullit dhe vendit tonë!

Në fund të fjalës sime, dua të përshëndes ushtarakët brenda e jashtë vendit, aktiv e në rezervë. Krahas vëmendjes së shtuar nga qeveria dua t'ju siguroj se do të jem zëri juaj për çdo detyrë e sakrificë të misionit kushtetues që do t'ju kërkohet dhe ngarkohet.

Peleshi prezanton shefin e ri të Shtabit të FA-së, gjeneral brigade Arben Kingjin

Ministri Peleshi: Gjeneral Kingji vjen në këtë detyrë nga një karrierë 28-vjeçare e suksesshme dhe sfiduese e ushtarakut shqiptar

Gjeneral brigade Arben Kingji mori detyrën si shef i Shtabit të Përgjithshëm të Forcave të Armatosura. Shefi i ri i FA-së u prezantua nga ministri i Mbrojtjes Niko Peleshi, në një ceremoni zyrtare, ku morën pjesë gjeneralë, drejtues civilë, ushtarakë, atashe të mbrojtjes etj.

Në fjalën e tij, ministri i Mbrojtjes theksoi se gjeneral Kingji vjen në këtë detyrë si një produkt i natyreshëm i karrierës së suksesshme dhe sfiduese të një ushtaraku shqiptar, pas një pune të gjatë 28-vjeçare.

Z. Peleshi tha se gjeneral Kingji e merr detyrën në një kohe kur siguria dhe paqja janë realitet të rrezikuara dhe kërcënuara, për shkak të agresionit rus në Ukrainë: "Përballja me sfidat që ofron mjedis i ri i sigurisë parashtronë domosdoshmërinë për të pasur një forcë të armatosur të motivuar, të mirë pajisur dhe mirë trajnuar, të ndërveprueshme, e cila duhet të jetë e gatshme që të realizojë me sukses misionin e saj kushtetues. Tashmë, Forcat e Armatosura janë duke u pajisur me armatim, teknikë dhe sisteme moderne dhe të ndërveprueshme. Angazhimi i Ministrisë së Mbrojtjes dhe i qeverisë është vijimi i rritjes së buxhetit të mbrojtjes me synim përbushjen e objektivave të NATO-s brenda afateve kohore të përcaktuara, me prioritet: Grup - batalionin e Këmbësorisë së Lehtë, rritjen e flotës së helikopterëve, përmirësimin e kapaciteteve të Flotës Detare, si dhe jo më pak nga rëndësia, vijimin e transformimi të sistemit të edukimit ushtarak", - deklaroi gjatë fjalës së tij, ministri Peleshi.

Ministri i Mbrojtjes tha se sa i përket sfidave të brendshme fokusi do të përqendrohet në konsolidimin e kapaciteteve në përgjigje të emergjencave civile, si edhe kapaciteteve të

veçanta si ato të kibenetikë, xhenerë dhe EOD. Teksa i uroi suksese në detyrën e re, gjeneral Kingji, ministri Peleshi tha se FA-të do të kenë mbështetjen e përherëshme të autoriteteve.

Më herët gjeneral brigade Arben Kingji u betua para presidentit të Republikës sh.t.z. Bajram Begaj me dorën mbi Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë. Ai u dekretua SHSHPFARSH nga presidenti i Republikës, pas propozimit të ministrit të Mbrojtjes dhe kryeministrit. Më parë ai mbante detyrën e komandantit të Forcës Tokësore.

AFA

Maturantët u njohën me procedurat e detyrueshme për regjistrim si dhe do vijojnë më tej të procesohen në hapat e tjerë administrativë për të kaluar më pas në kontrollet fizike e shëndetësore.

Në Akademinë e Forcave të Armatosura nisi regjistrimi i maturantëve, të cilët kanë zgjedhur këtë akademi për të vijuar studimet e larta.

Maturantët u njohën me procedurat e detyrueshme për regjistrim si dhe do vijojnë më tej të procesohen në hapat e tjerë administrativë për të kaluar më pas në kontrollet fizike e shëndetësore.

Gjimnazistët që kanë zgjedhur të studiojnë në Akademinë e Forcave të Armatosura janë padyshim nga më të privilegjuarit për kushtet që iu ofrohen, si për cilësinë e kushtet e jetesës, për cilësinë e lartë të stërvitjes e trajnimit që do të marrin si dhe natyrisht për cilësinë e parë të njohurive që atyre do iu ofrohen në vitet e studimit në këtë akademi.

Ata kanë zgjedhur më ndërgjegje të jenë pjesë e elitës së Kombit, pjesë

e elitës intelektuale por edhe atdhetare duke veshur uniformën e blertë me simbolet kombëtare, vlerat e të cilit ata do ruajnë e lartësojnë.

Mirë se erdhët të dashur maturantë!

Në Akademinë e Forcave të Armatosura nisi regjistrimi i maturantëve

PËRFUNDOI KURSI I STËRVITJES INDIVIDUALE TË AVANCUAR

Në mjediset e Qendrës së Arsimimit Profesional të Ushtarëve, Bunavi, u zhvillua ceremonia e certifikimit të ushtarëve që përfunduan kursin e Stërvitjes Individuale të Avancuar.

Në përfundim të këtij kursi u certifikuan 231 ushtarë në specialitetet këmbësori, detari, ndërlidhje dhe polici ushtarak.

Në këtë ceremoni morën pjesë ushtarakë, përfaqësues të forcave dhe familjarë të ushtarëve.

Fjalën e rastit në këtë ceremoni e mbajti Komandanti i QAPU-së, nënkolonel Bujar Fejzo. Ai falënderoi

pjesëmarrësit në emër të Komandantit të AFA-së gjeneral brigade Albert Mullai, në mënyrë të veçantë ushtarët e sapo certifikuar

në Programin e Stërvitjes Individuale të Avancuar, duke u uruar atyre suksese të mëtejshme në karrierën ushtarakë.

Vizitë e atasheut ushtarak të Kosovës në Komandën e Forcës Detare

Komandanti i Forcës Detare, kundëradmiral Adnand Agastra, priti në një takim kortezie atasheut ushtarak të Republikës së Kosovës në vendin tonë, nënkolonel Enver Hoti. Ky takim u zhvillua në kuadër të takimeve që po realizon nënkolonel Hoti me rastin e marrjes së detyrës si atashe ushtarak në Tiranë.

Në takim u diskutua mbi realizimin e aktiviteteve të planit të bashkëpunimit ushtarak dhe perspektiva për të ardhmen, si dhe bashkëpunimi ndërmjet zhytësve tanë të Qendrës së Zhytjeve Pashaliman me pjesëtarët e FSK-së.

Në fund të takimit kundëradmiral Adnand Agastra i uroi suksese në detyrën e re nënkolonel Hotit, duke theksuar se kjo frymë miqësore e bashkëpunimi do të vazhdojë edhe në të ardhmen midis FSK-së dhe Forcës Detare.

Forca TOKËSORE

Batalioni i Parë i Këmbësisë (b1k) zhvilloi një operacion për fikjen e zjarreve në fshatin Ndërsylaj, duke angazhuar në këtë operacion 40 efektivë dhe 3 mjete.

Forca Tokësore, e angazhuar në disa operacione në kuadër të Emergjencave Civile për fikjen e zjarreve. Pararojë e situatave kaotike të krijuara në vend, prej zjarr vënieve nga njerëzve të papërgjegjshëm, gjendet prej disa ditësh në njësinë administrative Shalë, Shkodër.

Batalioni i Parë i Këmbësisë (b1k) zhvilloi një operacion për fikjen e zjarreve në fshatin Ndërsylaj, duke angazhuar në këtë operacion 40 efektivë dhe 3 mjete.

Po nga ky repart një efektiv prej 10 vetash dhe 1 mjet, zhvilluan një tjetër

operacion për fikjen e zjarreve në fshatin Urë e Shtrenjtë, njësi administrative Postribë, Shkodër.

Ndërsa efektivët e gatshëm të Batalionit të Dytë të Këmbësisë (b2k) si dhe 14 efektivë nga Regjimenti i Operacioneve Speciale (ROS), ndërhyjnë për fikjen

e zjarreve në fshatin Gjysyklanë, njësi administrative Pezë, bashkia Tiranë.

110 efektivë dhe 11 mjete të Forcës Tokësore nga Batalioni i Parë i Këmbësisë, Batalioni i Mbështetjes me Luftim (bML) dhe Regjimenti i Operacioneve Speciale kryen disa operacione për fikjen e vatrave të zjarreve në fshatin Urë

Forca Tokësore, pararojë e situatave kaotike të krijuara në vend

e Shtrenjtë, njësi administrative Postribë, Shkodër dhe në fshatin Skuraj, njësi administrative Milot, bashkia Kurbin.

Forca Tokësore, me kapacitetet që disponon, ngelet e gatshme për t'iu përgjigjur në çdo kohë dhe në çdo vend kërkesave në mbështetje të autoriteteve civile.

Komandanti i Forcës Ajrore priti në takim kortezie atasheun ushtarak të Republikës së Kosovës

Forca AJRORE

Komandanti i Forcës Ajrore, gjeneral brigade Ylli Pulaj, priti në mjediset e Forcës Ajrore, në një takim kortezie, atasheun ushtarak të Kosovës nënkolonel Enver Hotin.

Qëllimi i aktivitetit ishte marrëveshja teknike ndërmjet Ministrisë së Mbrojtjes së Republikës së Shqipërisë dhe Ministrisë së Mbrojtjes së Republikës së Kosovës mbi trajnimin në fushën e avionit ushtarak të personelit të Forcës së Sigurisë së Kosovës në bazat ajrore të Forcave të Armatosura të Republikës së Shqipërisë.

Nga ana e tij, nënkolonel Hoti siguroi se është i hapur për bashkëpunim të mëtejshëm midis palëve si dhe kërkoi që në kuadrin e bashkëpunimit të ketë shkëmbime vizitash për mbështetjen e FSK në procesin e zhvillimit të kapaciteteve me eksperiencë dhe asistencë.

Në përfundim të takimit, gjeneral brigade Pulaj falënderoi atasheun për vizitën e tij në Komandën e Forcës Ajrore dhe i uroi suksese të mëtejshme në detyrë, duke e siguruar se bashkëpunimi do të vazhdojë dhe në të ardhmen.

Përfundon në Forcën Tokësore, Stërvitja Individuale e Avancuar(SIA). Ky kurs, u zhvillua në të tre batalionet e Këmbësisë së Forcës Tokësore, nën drejtimin instruktorëve të këtyre reparteve.

ANJEZA MUSOLLARI,
Shefe e Sektorit të Botimeve

Bashkë me vitet kanë ndryshuar mendimet dhe mentaliteti i njerëzve. Në ditët e sotme, ata të cilët dëshirojnë të jetojnë në familje të mëdha janë të paktë. Për të jetuar këtë përvojë duhet të zhdukësh zakonet e jetës dhe të përshtatesh me disa të tjera, të cilat bëjnë të mundur marrëdhëniet harmonike midis brezave. Edhe pse kjo është tepër e vështirë për të dyja palët, duke bërë të lindin konflikte. Shkaqet kryesore dhe më të shpeshta janë: qëndrimi jashtë në orët e vona, shumica e adoleshentëve në ditët e sotme njohin si argëtim “jetën e natës” ndërkohë që kjo nga brezi paraardhës shihet si një “Çmenduri”. Lënia pas e mësimëve, shumica e adoleshenteve e shohin shkollën si humbje kohe ose argëtim. Veshja, muzika, shoqëria që frekuentojnë janë një tjetër shkak i këtij konflikti, ku brezat kundërshtojnë njëri - tjetrin. Kur vjen fjala për teknologjinë, konflikti është përshkallëzuar së tepërmi. Brezat e para viteve 90” teknologjinë e quajnë diçka të padobishme, humbje kohe, dembelizëm, ves, varësi, “burg”, etj. Ndërsa për të rinjtë teknologjia është liri, argëtim, lojë, qetësues, ditar, botë ku mund të krijosh ide të mahnitshme.

Prindërit e dikurshëm, ata që fjala “jo” ishte një “jo” dhe “po” ishte një “po”, ata që të mësonin se nuk mund të kesh gjithçka që të mund të ndihesh mirë po njësoj. Ata që të shpjegonin se një zotëri duket nga sjellja dhe jo nga ajo që zotëron. Ata që nuk u jepnin fëmijëve gjithçka që dëshironin por vetëm atë që kishin nevojë. Ata që nuk i përkëdhelnin pa fund, por i përgatisnin për jetën!

Atëherë, kur isha fëmijë, e quaja rreptësi, tani e di se është edukim!

Konflikti i brezit

Është e pamundur t'i përgjigjemi pa mëdyshje pyetjes se si manifestohen konfliktet e brezave. Shumë faktorë luajnë një rol të rëndësishëm, nga shkalla e rëndësisë së asaj që diskutohet deri tek veçoritë e sistemit nervor të bashkëbiseduesve. Megjithatë, faktori më i madh është vendi ku ato ndodhin.

Në familje, konflikte të tilla ndodhin më shpesh. Por të gjithë kanë shkallë të ndryshme. Pra, mund të marrim si shembull situatën kur prindërit e ndalojnë vajzën e mitur të ecë deri natën, ajo ofendohet, nuk e kupton shqetësimin dhe ushqen mëri ndaj tyre. Kjo vlen për konfliktet serioze që mund të lënë një gjurmë të madhe në marrëdhëniet familjare. Gjithashtu duhet pasur parasysh se janë mosmarrëveshjet familjare midis brezave që shpesh shkaktojnë një reagim më të mprehtë, një dëshirë për t'u kuptuar.

Në shoqëri, këtu përfshihen të gjitha ato konflikte që kanë ndodhur jashtë familjes: me fqinjët, në një dyqan, në një klinikë, etj. Shumë shpesh ato ndodhin për shkak të disa faktorëve njerëzorë: ai që debaton ose fillon një grindje nuk ka fjetur mjaftueshëm/ka qenë nervoz më parë/ishte i sëmurë etj., kështu që ai nuk është në gjendje të kontrollojë veten për të mos u shkëputur nga një i huaj. Sidoqoftë, disa individë provokojnë qëllimisht grindje, sepse duan të “shkëputen” nga një i huaj, në mënyrë që të mos e bëjnë këtë kur përballen me një të dashur ose familje. Rreziku i konflikteve të tilla qëndron në faktin se bashkëbiseduesi shpesh zemërohet kur një i huaj, duke mos ditur gjithë situatën e jetës së kundërshtarit, fillon t'i tregojë atij se çfarë po

Prindërit e dikurshëm, ata që fjala “jo” ishte një “jo” dhe “po” ishte një “po”, ata që të mësonin se nuk mund të kesh gjithçka që të mund të ndihesh mirë po njësoj. Ata që të shpjegonin se një zotëri duket nga sjellja dhe jo nga ajo që zotëron. Ata që nuk u jepnin fëmijëve gjithçka që dëshironin por vetëm atë që kishin nevojë. Ata që nuk i përkëdhelnin pa fund, por i përgatisnin për jetën!

“Të vjetrit besojnë në gjithçka, të moshuarit dyshojnë në gjithçka, të rinjtë dinë gjithçka”

bën gabim, në mënyrë të paarsyeshme, etj. Mund të shmangen të gjitha llojet e mosmarrëveshjeve jashtë shtëpisë me ndihmën e indiferencës ndaj asaj që po ndodh në prapaskenë, jashtë territorit të tyre.

Konflikti i brezave shfaqet si në nivel shoqërie, në institucione shoqërore, ashtu edhe në nivel familjar. Historia tregon se shekulli i 18-të e shtroi në mënyrë akute problemin vlerat e jetës së fëmijëve; në shekullin e 19-të, një kategori e tillë mori njohje publike, si adoleshenca; në fillim të shekullit të njëzetë - rinia; në vitet 20 të shekullit XX - pleqëria. Në mesin e shekullit të njëzetë, shkencat u shfaqën: akmeologjia - shkencat e lulëzimit, pjekurisë, modeleve dhe mekanizmave të zhvillimit njerëzor në fazën e pjekurisë së tij profesionale, gerontologji - shkencat e pleqërisë, andragogji - shkencat e arsimit të të rriturve.

Çfarë është karakteristikë e shekullit XXI për shqiptarët?

Çfarë është veçanërisht në vendin tonë që shqetëson dhe emocionon mendjet e njerëzve që marrin përgjegjësinë për zgjidhjen e konfliktit midis brezave?

Së pari, problemet që janë të zakonshme midis brezave (si një hendek që çon në rritjen e potencialit të konfliktit në shoqëri), të cilat janë dominuese në të gjitha vendet, vazhdimësia dhe transmetimi i vlerave kulturore nga brezi në brez, njohja me vlerat familjare dhe ato shoqërore të rëndë-

sishme (arsimimi, një mënyrë jetese e shëndetshme), transferimi i pronës me trashëgimi, politika shtetërore ndaj brezave të ndryshëm. Hulumtimet moderne tregojnë se një nga faktorët kryesorë në konfliktin e brezave janë ulja e statusit social të të moshuarve, ndryshimi i natyrës së punës në një shoqëri industriale, si rezultat i përshpejtitimit të ritmit të përparimit shkencor dhe teknologjik, zhvlerësimi nga të rinjtë i përvojës së akumuluar të brezave të vjetër, përhapja e një politike të pashprehur shtetërore të

pezullimit nga puna të të moshuarve që kanë mbushur moshën e pensionit. Këto tendenca kontribuojnë në zhvlerësimin e pleqërisë në sytë e brezit të ri dhe forcimin e frikës nga moshja, instalimet në ndërgjegjen masive.

A e ndjen njeriu moshën e tij?

Kur, në çfarë rrethanash, ai fillon t'i kushtojë vëmendje moshës së tij?

Cila është marrëdhënia midis moshës dhe brezit? Koncepti “mosha” është një shenjë e përkatësisë ndaj njërit brezi, megjithatë, t'i përkasim të njëjtit brez nuk do të thotë barazi në moshë.

Kufiri mes fëmijërinsë dhe adoleshencës mund të quhet koha kur një person fillon të tregojë një interes domethënës për seksin e kundërt. Adoleshenca u zhvillua në rini gjatë disa viteve. Martesa konsiderohej një kufi i mprehtë dhe i përcaktuar mirë midis rinisë dhe pjekurisë.

Mosha e vjetër si një periudhë e veçantë e zhvillimit njerëzor ka evoluar historikisht. Fillon të konsiderohet si një moshë e barabartë njerëzore, jo vetëm e reduktuar në proceset e kalbjes, por një moshë e pavarur dhe e veçantë në karakteristikat e saj.

Sipas Arthur Schopenhauer: thelbi qëndron në mohimin e ekzistencës së periferisë moshore, sepse çdo moshë përfshihet në thelbin e jetës, ka vlerat e veta pragmatike që ndërthurin aspektet pozitive dhe negative.

Në pleqëri, një person mbron veten më me mjeshtëri nga fatkeqësitë, ai është në gjendje të shijojë të tashmen,

duke gjetur gëzim edhe në gjërat e vogla, falë përvojës së jetës, një person mëson të shikojë thjeshtë përreth pa i bërë analizë.

‘Plaku’ është i ekuilibruar, i matur, i mprehtë, i çliruar nga shqetësimet e rinisë. Mosha e vjetër në orientimin modern nënkupton një fazë të caktuar të jetës individuale, ekuivalente në raport me fazat e tjera, me kohëzgjatje të konsiderueshme.

Në vitin 1962, një simpozium gerontologjik miratoi gradimet e moshës, të miratuara më pas nga shkencëtarët e huaj: 40-60 - mosha mesatare; mosha 60-75 vjeç; mosha 75-90 vjeç; mbi 90 janë jetëgjatë.

Mosha e vjetër si dukuri e jetës njerëzore përfaqësohet nga dy aspekte cilësorë të ndryshme të ekzistencës së saj: biologjike dhe sociale.

Pleqëria biologjike është një fazë e natyrshme e zhvillimit individual, dhe pleqëria sociale është faza përfundimtare e strukturës moshore të shoqërisë. Pleqëria sociale është një paaftësi e një personi për shkak të moshës për t'i siguruar vetes gjithçka të nevojshme...

Të moshuarve u mohohet respekti nga shoqëria

Shoqëria jonë e bën pleqërinë një periudhë të zhvlerësuar të jetës. Mendimi se të moshuarit janë konsumatorë të padobishëm, ekzistenca e tyre bie ndesh me parimin themelor të zhvillimit të qytetërimit modern, ku gjithçka i nënshtrohet kërkimit të fitimit. Të moshuarit kishin përvojë, njohuri, kujtesë, dhe të rinjtë kishin forcë, shëndet dhe aftësi të mira përshatëse. Pra, në shoqëritë tradicionale, vendi i çdo personi përcaktohej që në momentin e lindjes, si dhe mënyrat e ndërlidhjes së brezave dhe transferimit të përvojës ishin të përcaktuara dhe të pandryshueshme. Një tablo tjetër vërehet në një shoqëri moderne dinamike, e cila vazhdimisht shtron probleme dhe detyra të reja për çdo brez të ri të vetë-afirmimit dhe zgjedhjes së mënyrave për zhvillimin e tij. Në një shoqëri të tillë, përvoja e gjeneratave të mëparshme nuk mund të përballojë plotësisht sfidat e së tashmes dhe të së ardhmes. Mekanizmat e transmetimit të përvojës po ndryshojnë, si rezultat, formohet “imazhi” i çdo brezi.

Të dish të plakësh është kulmi i urtësisë dhe një nga anët më të vështira të artit të madh të jetës. Lum kush di të luajë mjeshtërisht rolin e tij.

*Ngrehu Marko trimëria
ngrehu të thërret Greqia
të vijë Marko Shqipëria!*

Marko Boçari lindi në Sul të Janinës, më 1790, në një familje të dëgjuar që kishin dalë shumë burra trima si Kiço Boçari, Kosta, Dhimitri, Jorgji dhe kapedani i madh i revolucionit të 1821, Noti Boçari.

Marko Boçari, përveç bëmave të tij trimërore, burrërore dhe bukurisë, na la trashëgim edhe një vepër. Është fjala për të famshmin “Fjalori dy gjuhësh greko-shqip”.

Babai i Markos, Kiço Gj. Boçari, u martua tre herë dhe kishte 18 fëmijë, pesë prej tyre i vdiqën të vegjël. Nga martesat e parë me Krisulla Papazotin kishte Janin, Lenën, Marian, Anastasin dhe Markon.

Kiço Gj. Boçari u vra më 1813, në Artë nga Gjoko Bakola. Në vitet e kryengritjes së 1821, Marko Boçari i dha duart dhe u përqaftua për të mirën e përbashkët me Gjoko Bakolan, duke i falur gjakun e babait.

Sipas të dhënave banorët e parë që u ngulën në Sul ishin ushtarët e Skënderbeut.

Mbas vdekjes së Gjergj Kastriotit, Skënderbeut, rreth 200 luftëtarë arvanitas (shqiptarë) me familjet e tyre, si fisi Boçari, Xhavelasit etj., formuan krahinën e Sulit dhe luftonin kundër turqve për lirinë e gjuhës dhe të drejtën fetare.

Më vonë Suli u zgjerua si krahinë dhe u popullua nga shqiptarë ortodoksë çamë, që për t'i shpëtuar skllavërisë osmane turke, u shpërngulën nga fshatrat e tyre të Çamërisë rreth viteve 1500 dhe u vendosën në Sul të Janinës, që krijuan fshatra të rinj me emra shqiptar. Që suljotët janë çamë, këtë e deklaroi anglezi V.M. Lik “Suljotët janë një farë e Çamërisë, njëra prej katër degëve të Shqipërisë”.

Ndërsa studiuesi Ciapolini shkruan: “Suljotët nuk dinin fare greqisht, gjuha që ata përdornin është, shqipja e dialektit të Çamërisë”.

Një pjesë e popullatës së Sulit, pasi iu nënshtruan Ali Pashë Tepelenës u dërguan për dënim në ishullin e Korfuzit dhe ishujt e tjerë për rreth.

Ndërsa mbas vdekjes së Ali Pashë Tepelenës shumica e popullatës së krahinës së Sulit për t'i shpëtuar vrasjeve nga turqit e Sulltanit, morën drejtimin për në malin e Shenjtë të Tomorit, duke u vendosur afër qytetit të sotëm të Gramshit dhe formuan krahinën e Sulovës me fshatrat, Shën Mëri, Shën Mitri, Dardheze, Sulki, Dushkë, Kushov, Janç, Tunjë etj.

Suljoti Marko Boçari nuk ishte vetëm një nga heronjtë shqiptarë më të rëndësishëm të revolucionit grek të 1821, i njohur për aftësitë ushtarake dhe guximin e tij, por edhe për dëshirën e madhe për shkrimin dhe edukimin.

Markoja bashkë me Odise Andruçon dhe Gjeorgjio Karaiskaqin u edukuan në oborrin e Ali Pashë Tepelenës në artin ushtarak, politik dhe zgjuarsisë.

Markoja ndihmoi Ali Pashë Tepelenën në rrethimin e Janinës prej turqve të Sulltanit dhe mandej, pas rënies së Ali Pashait, vazhdoi betejat e tij në Rumeli me qendër Mesollogjin.

Ëndrra e Markos ishte që të edukonte suljotët shqiptarë që të dilnin nga gjendja e luftëtarit të pamësuar që luftonte pandërprerë, pa një të ardhme, të jetojë paqësisht në një shoqëri të lirë e të drejtë. Markoja ndërkohe shqetësohej se mos edukimi mësimor çon në humbjen e disa tipareve të njohura cilësore që e bënin arvanitasin suljot një figurë popullore të veçantë, që edhe brenda mos shkollimit, varfërisë dhe kushteve më të vështira të jetesës, ngjallte

Marko Boçari, strategu i lavdishëm, luftëtar heroik i virtyteve të larta shqiptare

adhurim.

“Dua të shkollohesh, - i shkruante në letër, djalit të tij Dhimitrit, që gjendej në Ankona të Italisë, - por veç kësaj dua të brumosesh me traditat suljote, të mbetesh përherë suljot siç ka mbetur tata i yt”.

Në atë periudhë të ndryshimeve të shënuara në Ballkan dhe në Europë, dukej qartë se virtyti lirishtas dhe shpata tek arvanitase nuk ishin të mjaftueshme që të arrihej një jetë më e mirë, një shoqëri më e bukur. Nevojitej edukimi dhe arsimit i popullit dhe kjo nevojë kishte krijuar ankth tek arvanitasit e pas revolucionit të 1821, që parapëlqenin të shisnin çdo lloj pasurie, me qëllim që “të mësojë fëmija i tyre”.

Dhe sigurisht, në atë periudhë kur thoshim “shkrim e këndim” kuptonim “gjuhën e re greke” që flitej kryesisht në qytetet e Greqisë së sotme.

të bashkësisë. Kësaj ia kishte frikën dhe këtë i theksonte djalit të vet Marko Boçari.

Kur gjendej i internuar në Korfuz, Markoja mësoi greqishten dhe bëri të famshmin “Fjalorin dygjuhësh të greqishtes popullore dhe arvanitase të thjeshtë” më 1809, që e shkroi Markoja vetë me ndihmën e babait të tij Kiço Boçari (1754-1813), xhaxhait Noti Boçari (1759-1841) dhe vjehrrit të tij Kristaq Kallogjeri nga Preveza.

Ky fjalor ishte përfundimi i nxitjes së konsullit francez Pukëvili, siç pretendonte francezi vet, përpjekje “që të mësojnë suljotët shqiptarë greqishten dhe të merren vesh me grekërit”.

Si do që të jetë puna, fakt është se kemi të bëjmë me një hero që ka shqetësime kulturore që krijoi një vepër kulturore dhe, si rrjedhim me të drejtë

me grekët.

Një tjetër detyrim i lindjes së fjalorit greko-shqip ishte se, tregtia në zona të gjera të Ballkanit bëhej në gjuhën greke. Kështu që lindi nevoja e një fjalori dygjuhësh me qëllim që arvanitasit, pra shqiptarët në një farë mënyre u detyruan që të mësonin greqisht që po fitonte terren si gjuhë e tregtisë në Ballkan.

Pasi gjuha shqipe si pasojë e ndjekjeve të shqiptarëve nga pushtuesit e ndryshëm, u duhej që të jetonin të fshehur me shekuj të tërë në male dhe ishuj të vetmuar, larg lidhjeve me popujt e tjerë.

Kështu gjuha shqipe ngeli një gjuhë e pastër kombëtare, që flitej vetëm nga populli i saj duke ruajtur vjetërsinë dhe pastërtinë gjuhësore, por që nuk u zhvillua në shkrim apo të futeshin fjalë të reja që i përshtateshin zhvillimit shoqëror të kohës apo të njihej nga të huajt e shumë që vizitonin Ballkanin në atë kohë të push-

timit osmano-turk.

Dhe heroi Marko Boçari me një vullnet dhe guxim, në moshën 19-vjeçare solli fjalorin e parë greko-shqip me titull origjinal “Fjalori dy gjuhësh Romako-Arbërishtja e thjeshtë” që përbëhej nga 111 faqe, 1494 fjalë shqipe, dhe 1701 fjalë greke. Origjinali i këtij fjalori gjendet sot në muzeun Kombëtar të Parisit me kodin “Supplement Grec 251”, numri 244 të faqes dhe u dhurua në maj të vitit 1819 nga konsulli Pukëvili.

Konsulli i Përgjithshëm francez në Janinë, Pukëvili, duke studiuar fjalorin e Marko Boçarit, hartoi një fjalor të vogël frëngjisht-shqip, me rreth 440 fjalë dhe origjinali i këtij fjalori gjendet në muzeun Kombëtar të Parisit.

Përpara betejës së madhe në Mesollogji, Markoja mendoi të dërgonte familjen e tij në Ankona të Italisë. Të gjithë suljotët me lot në sy u ndanë me gratë e tyre pa folur, Markoja në ato çaste prekëse i tha gruas: “Në orën e lirisë dua të jem bashkë, por në orën e betejës dua të jem vetëm”, u ndanë me lot në sy, ishte takimi i fundit.

Markoja ishte komandant i ushtrisë së Greqisë perëndimore, kur Qeveria i dërgoi diplomën e Komandantit të Përgjithshëm, lindën xhelozitë e kapërdanëve të tjerë. Por Markoja këtyre xhelozive i përgjigjej me fisnikëri dhe tolerancë duke u thënë: “Kush është i zoti, merr nesër diplomë në betejë”. Markoja ishte njeri i dashur dhe fjalëpakët.

*Kjo gjuha arbërishte
është gjuhë trimërie
e fliti Admiral Miauli
Boçari dhe gjithë Suli*

Më 9 gusht 1823, Marko Boçari u vra duke luftuar kundër ushtrisë së Mus-

tafa Bushatit, shqiptar edhe ky, Pasha i Shkodrës.

Vdekja e Marko Boçarit u bë e njohur në të gjithë Europën, ai i kishte shkruar një letër Bajronit, kur ky ishte rrugës për në Mesollogji. Poeti i madh anglez Lordi Bajron erdhi kur Marko Boçari kishte vdekur dhe mbajti një fjalim mbi varrin e Markos i veshur me kostumin e njohur kombëtar shqiptar ose arvanitas.

Pas pak kohësh turko-egjiptianët u përpoqën ta poshtërojnë varrin e Marko Boçarit, por arvanitasit (shqiptarët) myslimanë u sulën kundër tyre dhe i penguan të poshtërojnë varrin e heroit. Ata e morën trupin e Markos dhe e varrosën me nderim heroik, me një ceremoni të thjeshtë.

*Labëria kur dëgjoi
Se u vra Marko fajkoi
Ra në zi e ra në goj
Kënga i mbeti në goj*

Në vitin 1832, me urdhër të qeverisë së atëherëshme greke, Mamurasi dhe Papakosta bllokuan dhe dogjën shtëpinë e Noti Gj. Boçarit dhe të gjitha dokumentet historike të prejardhjes së fisit të Boçarëve.

Marko Boçari vdiq, por figura e tij u bë legjendë.

Shumë historianë grekë na e deklarojnë Marko Boçarin dhe shumë heronj të tjerë shqiptar të revolucionit të 1821, si grekë dhe jo shqiptar,

duke pasur parasysh që Markoja dhe të tjerë heronj të 1821, i përkisnin fesë ortodokse. Është fatkeqësi për atë komb, kur historianët e atij kombi ngatërrojnë fenë me racën.

Që Marko Boçari ishte shqiptar dhe bir shqiptari, këtë e deklaroi në vitin 1994, nipi i tij me të njëjtin emër Marko Boçari profesor në Universitetin e Kuinslendit në Australi. Kur reagonte ashpër ndaj deklaratës së një deputeti grek që mohonte kontributin shqiptar në revolucionin e 1821 dhe origjinën shqiptare të Marko Boçarit.

Komentet e mia të mëposhtme kanë të bëjnë me një letër të publikuar të një ministri grek, që ka deklaruar se nuk paska shqiptar në Greqi. Duket qartë se ministri ose nuk ka dijeni çfarë ndodh aktualisht në vendin e tij, ose ka vendosur të injorojë faktet. Është fakt se në Greqi ka më shumë se një milion shqiptarë ortodoksë. Prindërit e mi nuk kanë folur kurrë greqisht me mua, por vetëm shqip, se ata ishin krenarë për origjinën e tyre shqiptare dhe fisin e tyre shqiptar.”

Me fjalën Arvanitas kuptojmë Shqiptarë para krijimit të shteteve Ballkanike. Shkrimtarët Bizantin, shqiptarët e sotëm i quanin Arvanitas, shkrimtarët Latinë shqiptarët e sotëm i quanin Albanë, kurse shkrimtarët osmanë dhe arabë shqiptarët i quanin Arnaut. Pra arvanitas, alban dhe arnaut është emërtimi i kombit të sotëm shqiptar.

Në Fjalorin e gjuhës greke fjala arvanitas shpjegohet me origjinë “albanian”. Janë shfrytëzuar biblioteka “Lidhja Arvanitase e Greqisë” dhe libri i studiuesit grek Titos Johalas “Fjalori dygjuhësh greqisht-shqip i Marko Boçarit”.

Falënderim për gjithë historianët që sjellin në breza figura të rëndësishme, na bëjnë krenarë me veprat e tyre.

NATO KA DETYRË TË PARANDALOJË QË KONFLIKTI TË PËRHAPET

Përshtati: MIMOZA GOLIKJA

Sekretari i Përgjithshëm i NATO-s, Jens Stoltenberg në një takim me Lidhjen Rinore të Punëtorëve (Arbeidernes ungdomsfylking, AUF) në ishullin norvegjez Utøya, nënvizoi rëndësinë e mbështetjes së vazhdueshme për Ukrainën. Ai vuri në dukje se përparimi i Rusisë ka ngecur përsëri dhe se Ukraina ka demonstruar aftësinë për të kundërgoditur dhe për të rikthyer territorin nga forcat pushtuese ruse. Ai gjithashtu përshëndeti përparimin e shpejtë në rrugën e Finlandës dhe Suedisë drejt anëtarësimit në NATO, me 23 aleatë që kanë ratifikuar protokollin e pranimit deri më tani.

NATO është një komunitet

Në fjalimin e tij në kampin veror të AUF, Utøya, Norvegji, Sekretari i Përgjithshëm i NATO-s Jens Stoltenberg, me emocion tha se ka folur nga disa platforma të rëndësishme, por asgjë nuk krahasohet me ardhjen këtu, në terren, në Utøya, “vendi më i bukur në botë, këtu ku kam qenë çdo verë që nga viti 1974”, - tha ai. “Unë me të vërtetë kam gjithçka për të falënderuar AUF-në. Organizata që ka nënkuptuar gjithçka për jetën time. Këtu mësova të merrem me politikë. Këtu mësova të debatoj. Këtu mësova të drejtoj. Pra, pa AUF, dhe pa Utøya, nuk do të isha bërë kurrë Sekretar i Përgjithshëm i NATO-s”. Duke thënë këtë, ai sqaroi daljen e Norvegjisë nga NATO dhe ri anëtarësimin në Aleancë, “megjithëse e pranoj me gatishtëri se këtu në vitet ’70 mësova se pse Norvegjia duhet të tërhiqej nga NATO sa më shpejt të ishte e mundur”, - tha Stoltenberg. “Norvegjia, Norvegjia jashtë NATO-s”, kënduam me gjithë mushkërinë, qofshim dakord apo jo, ndërsa ishte këtu në vitet ’80 unë që ndihmova për të bindur AUF-në për t’i thënë po NATO-s. Çështja e madhe në kampin tonë veror në 1986”, - tha ai. “Unë u zgjodha udhëheqës (i AUF) një vit më parë, në 1985. Zëvendësja ime Turid Birkeland kishte bërë një udhëtim me mua në Kjærlighetsstien gjatë kampit veror, si një lloj çmimi. Vajza që fitoi ndoshta nuk e ndjeu se ishte një çmim i madh. Ajo pa një djalë pak konfuz, i cili, pas disa komenteve të shkurtra hyrëse se nga ishte, Trøndelag, e kaloi pjesën tjetër të udhëtimit duke debatuar për NATO-n. Siç bëme gjatë gjithë kampit veror, dhe deri në kongresin kombëtar në 1987. “Revolucioni nga brenda NATO-s”, e quanim ne. Norvegjisë iu shërbeu më mirë duke promovuar pikëpamjen e saj nga brenda sesa nga jashtë. Deri më tani, ai argument ka funksionuar më mirë për NATO-n sesa për BE-në, por unë do ta lë këtë debat këtu”, - tha Stoltenberg duke sjellë kujtimet e tij. “Ata thonë se çdo përpjekje ka rëndësi. Edhe pse nuk jam i sigurt se ai udhëtim në Kjærlighetsstien bëri një ndryshim! Por në kongresin tonë kombëtar në 1987 kishte një shumicë në AUF për vazhdimin e anëtarësimit të Norvegjisë në NATO. Pra, mund të ketë disa që mendojnë se edhe atëherë kisha një plan për t’u bërë Sekretar i Përgjithshëm i NATO-s. Mund t’ju premtoj se nuk ishte aspak diçka për të cilën kam ëndërruar. Në atë kohë studioja për t’u bërë ekonomist dhe ëndërroja të bëhesha statisticien. Ndoshta një ditë mund të gjeja një punë në Bankën Qendrore të Norvegjisë. Jo si Sekretar i Përgjithshëm i një aleance ushtarake. Por pozicioni mbetet i njëjtë. Unë jam ende pro NATO-s. Dhe

kështu është AUF. Ndaj faleminderit shumë për mbështetjen!

Gjithçka në të cilën ne besojmë dhe nga vijmë, AUF dhe demokracia sociale, bazohet në idenë e bashkëpunimit. Se ne nuk gjejmë zgjidhjet më të mira individuale, por së bashku, për komunitetin. NATO është një komunitet, ku ideja bazë është se një sulm ndaj një vendi është një sulm ndaj të gjithëve. Një për të gjithë, të gjithë për një”, - theksoi Stoltenberg. Qëllimi i NATO-s nuk është të provokojë luftë, por është parandalimi i luftës, të ruajë paqen, atë që ka bërë NATO për mbi 70 vjet.

Nëse Rusia e fiton këtë luftë,
bota bëhet më e rrezikshme

Sekretari i Përgjithshëm i NATO-s, Stoltenberg tha se bota do të jetë një vend më i rrezikshëm nëse Presidenti rus Putin merr atë që dëshiron përmes përdorimit të forcës ushtarake. “Është më e rëndësishme tani se kurrë, në një botë më të rrezikshme me luftë në Europë, aty ku Rusia ka pushtuar Ukrainën. Presidenti Putin ka sulmuar një vend dhe popull të tërë të pafajshëm, me forcë ushtarake, për të arritur qëllimet e tij politike. Ajo që ai po bën në të vërtetë është të sfidojë rendin botëror në të cilin ne besojmë. Ku të gjitha vendet, të mëdha e të vogla, mund të zgjedhin rrugën e tyre. Ai nuk pranon sovranitetin e vendeve të tjera. Në fund të fundit, lufta u shkaktua nga kërkesa e tij për kontrollin rus mbi Ukrainë dhe nga kërkesa e tij që NATO të mos zgjerohet më tej”. Putin nuk e respekton dëshirën e Ukrainës për t’u bërë pjesë e komunitetit të NATO-s, ose vendimet sovraane të vendeve të tjera për të aplikuar për anëtarësim në NATO. “Në këtë konflikt, NATO ka dy detyra, të mbështesë Ukrainën dhe parandalojë që konflikti të përhapet në një luftë të plotë midis NATO-s dhe Rusisë”.

Së pari, për mbështetjen për Ukrainën: “Ne mbështesim Ukrainën në të drejtën e saj për vetëmbrojtje. Një e drejtë e

parashikuar në të drejtën ndërkombëtare. Populli ukrainas ka treguar guxim të madh gjatë gjithë luftës”. Që kur Rusia aneksoi Krimenë në vitin 2014, NATO dhe vendet e NATO-s si SHBA, Kanadaja, Britania e Madhe dhe Turqia kanë ndihmuar Ukrainën. Shumë vende të tjera po kontribuojnë tani, duke përfshirë Norvegjinë, ku kontributi i Norvegjisë në luftën e Ukrainës respektohet shumë”. Në samitin e NATO-s në Madrid pak më shumë se një muaj më parë, të gjitha vendet e NATO-s ranë dakord që të mbështesin Ukrainën për aq kohë sa të jetë e nevojshme. “Ne kemi një përgjegjësi morale për t’i mbështetur ata. Ata janë një vend i pavarur, me mbi 40 milionë banorë, të cilët në mënyrë të pajustificueshme i nënshtrohen një lufte brutale agresioni. Ne po shohim akte lufte, sulme ndaj civilëve dhe shkatërime që nuk janë parë që nga Lufta e Dytë Botërore. Nuk mund të jemi indiferentë ndaj kësaj. Por, është gjithashtu në interesin tonë që presidenti Putin të mos ketë sukses në ambicet e tij në Ukrainë. Një botë ku mësimi nga Putini është se ai merr atë që dëshiron duke përdorur forcën ushtarake është gjithashtu një botë më e rrezikshme për ne. Nëse Rusia e fiton këtë luftë, ai do të ketë konfirmimin se dhuna funksionon. Pastaj vendet e tjera fqinje mund të jenë të radhës”, - nënvizoi Stoltenberg. Ne paguajmë një çmim për mbështetjen tonë ndaj Ukrainës, tha ai, për mbështetje ushtarake, humanitare dhe financiare. Për sanksionet, të cilat kanë rezultuar në rritje të inflacionit dhe rritje të çmimeve në vendet tona. “Por mbani mend, çmimi që paguajmë mund të matet në para, çmimi që paguan Ukraina matet me jetë njerëzore. Qindra të vrarë ose të plagosur çdo ditë. Ajo që ne shohim tani është një luftë brutale dhe e përgjakshme e acarimit. Përparimi rus ka ngecur sërisht dhe ukrainasit kanë treguar aftësinë për të goditur kundër dhe për të rimarrë territorin, dhe po planifikojnë një kundërsulm në jug”.

Detyra e dytë e NATO-s është të

parandalojë përhapjen e luftës. “Ne e bëjmë këtë duke mos qenë palë në luftë, nuk po hyjmë në Ukrainë me trupa. Ne gjithashtu e bëjmë këtë duke treguar qartë se një sulm ndaj një vendi të NATO-s do të shkaktojë një përgjigje nga e gjithë NATO-ja.

Kjo është arsyeja pse ne po rrisim praninë tonë ushtarake në lindje të aleancës”. Që nga fillimi i luftës, NATO ka rreth 40 000 ushtarë nën komandën e NATO-s, kryesisht në lindje. Mbështetur nga një numër i konsiderueshëm avionësh dhe anijesh. “Në Samitin e Madridit në qershor, ne miratuar një fuqizim të ri në shkallë të gjerë të mbrojtjes sonë. Një model i ri force, me forca të caktuara që janë paracaktuar për të mbrojtur vende specifike të NATO-s. Mbi 300 000 forca në gatishtëri të lartë në të gjithë Aleancën, dhe më shumë materiale ushtarake të paravendosura, kryesisht për të mbrojtur pjesën lindore të Aleancës. Ose siç thoshin romakët e lashtë: “Nëse doni paqen, duhet të planifikoni për luftë, parandalimi parandalon konfliktin”.

Putin besonte gjithashtu se nëpërmjet përdorimit të forcës ushtarake do të kishte më pak NATO pranë kufirit të Rusisë. “Qëllimet dhe kërkesat e tij të deklaruara për NATO-n janë që ne duhet të tërheqim forcat tona, të heqim të gjithë infrastrukturën ushtarake dhe të mos pranojmë më shumë shtete anëtare. Ai ka arritur të kundërtën. Një NATO më e fortë dhe më e bashkuar, më e shkathët dhe vendimtare. Me më shumë forca në kufi dhe Finlanda dhe Suedia, të cilat së shpejti do të jenë anëtarë të plotë të aleancës. Kjo ishte zgjedhja e tyre. Senati amerikan ratifikoi pak orë më parë protokollin e anëtarësimit. Kjo e çon në 23 numrin e aleatëve që tani kanë ratifikuar pranimin e Finlandës dhe Suedisë në NATO dhe disa vende janë afër përfundimit të proceseve të tyre kombëtare”, - tha Stoltenberg. Deri më tani, ky ka qenë procesi më i shpejtë i anëtarësimit në historinë moderne të NATO-s.

Marrëdhëniet e mira
fqinjësore kërkojnë kufij të qartë

Putini na quan NATO agresive dhe ekspansive. “Kjo është një histori që nuk duhet ta pranojmë kurrë. Këto janë vende të lira, demokratike që kanë zgjedhur vetë”. Pranimi i tyre do të forcojë NATO-n. Ajo do të forcojë bashkëpunimin e mbrojtjes në rajonin nordik dhe do të forcojë Norvegjinë. Lufta e Presidentit Putin kundër Ukrainës dhe kërcënimet e tij kundër vendeve fqinje shqetësojnë gjithashtu Norvegjinë. “Ne kemi parë për shumë vite që Rusia po riamatohet në veri me armë të avancuara bërthamore, raketa hipersonike dhe baza të shumta. Sulmet kibernetike kundër Storting në vitin 2020 kishin origjinë ruse. Pak kohë më parë Norvegjia u ekspozua sërisht ndaj disa sulmeve hakerash ku përgjegjësinë e mori një grup rus, “Killnet”. Dhe për fat të keq, ne gjithashtu duhet ta marrim seriozisht kur politikanët kryesorë rusë kërcënojnë të thyjnë marrëveshjen e vijës së delimitimit me Norvegjinë. Marrëveshja që rregullon kufirin tonë të përbashkët në det në Detin Barents dhe Oqeanin Arktik dhe burimet e mëdha që gjenden atje”.

Marrëveshja e vijës së delimitimit u negociua nga Kryeministri Jonas Gahr Støre, kur ai ishte ministër i Jashtëm. “Ai bëri një punë të shkëlqyer që ka siguruar vlerat e Norvegjisë dhe një marrëdhënie të qëndrueshme afatgjatë me vendin tonë fqinj. Marrëdhëniet e mira fqinjësore kërkojnë kufij të qartë. Mosmarrëveshjet për kufijtë mund të çojnë në konflikte të mëdha. Kërcënimet e Rusisë dhe ngritja ushtarake e Rusisë do të thotë se NATO po forcon praninë e saj në veri. Kështu është edhe Norvegjia. Është mirë që Norvegjia po investon në avionë të rinj luftarakë, avionë vëzhgimi detar dhe ka më shumë aktivitet në rajonin verior”.

“Një botë më e rrezikshme do të thotë që ne duhet të investojmë më shumë në mbrojtje, për të ruajtur paqen. Për çdo gjë tjetër për të cilën ne kujdesemi dhe jemi të pasionuar, të tilla si luftimi i ndryshimeve klimatike, eliminimi i varfërisë në botë dhe krijimi i mjedisit të duhur për njerëzit që të bëjnë jetë të mirë, bëhet krejtësisht e pakuptimtë nëse nuk arrijmë të sigurojmë paqen. Këtë e kuptuan veteranët, Einar Gerhardsen, Trygve Bratteli dhe Oscar Torp. Që do të thoshte se në vitin 1949 ata bënë një zgjedhje të rëndësishme dhe të vështirë. Që Norvegjia të mos jetë më një vend neutral dhe i paangazhuar, por të bëhet anëtare e NATO-s. Në atë kohë pati edhe një debat të brendshëm. Në votimin e parë, një pakicë votoi kundër. Por më pas menaxhmenti dhe bordi i drejtorëve zbuluan se kjo do të konsiderohej si një votim provë. Ata votuan përsëri dhe ishte unanim. Në atë kohë kishte më shumë ligj dhe rend! Norvegjia në NATO! Mbrojtja e fortë është një parakusht themelor për një shoqëri të sigurt dhe të qëndrueshme. Ne e sigurojmë këtë më së miri kur qëndrojmë së bashku dhe për këtë arsye jemi pafundësisht më të sigurt se kur jemi vetëm”.

Joe Biden nënshkruan dokumentet e anëtarësimit në NATO për Finlandën dhe Suedinë

SHBA, vendi i 23-të që miratoi zyrtarisht aplikimin për anëtarësim e të dy vendeve

Presidenti i SHBA-ve Joe Biden ka nënshkruar dokumentet e ratifikimit për të pranuar Suedinë dhe Finlandën në NATO, duke i sjellë vendet e Europës veriore më afër anëtarësimit në aleancë.

Biden tha se SHBA ishte vendi i 23-të që miratoi zyrtarisht aplikimin për e anëtarësim të dy vendeve. Senati amerikan kishte mbështetur me shumicë dërrmuese zgjerimin e NATO-s për të përfshirë Finlandën dhe Suedinë në një votim 95-1 një javë para se ai të nënshk-

ruante. Ndërkohë pritet që të 30 aleatët e NATO-s të miratojnë aplikimet e tyre.

Të dy vendet filluan të kërkojnë anëtarësimin në NATO pas pushtimit rus të Ukrainës në fillim të këtij viti.

“Putin mendoi se mund të na ndajë, të na dobësojë vendosmërinë. Në vend të kësaj, ai po merr pikërisht atë që nuk donte. Ai donte Finlandizimin e NATO-s, por ai po merr NATOizimin e Finlandës së bashku me Suedinë”, - tha Biden.

NATO mbështet aleatët në luftën ndaj zjarreve

NATO po mbështet përpjekjet kombëtare për të shuar zjarret e egra që shpërthejnë në shumë vende në të gjithë Aleancën. Agjencia e NATO-s për Mbështetjen dhe Prokurimin (NSPA) ka vendosur së fundmi 40 avionë, duke përfshirë helikopterë zjarrfikës dhe aeroplanë, për të mbështetur zjarrfikësit në Greqi. Kjo erdhi me kërkesë të autoriteteve greke.

Përdorimi i një sërë helikopterësh dhe avionësh lejon ekuipazhet të operojnë në vende të largëta pa pasur nevojë të mbushin furnizimet me ujë në një bazë të përhershme. Kjo zvogëlon kohën ndërmjet pikave dhe maksimizon efektivitetin e shuarjes së zjarrit. Ushtritë aleate po vënë gjithashtu në dispozicion pajisje të tjera unike, si në tokë ashtu edhe në ajër, për të mbështetur shërbimet e urgjencës civile.

NSPA vendos 40 avionë për të mbështetur Greqinë në luftën ndaj zjarreve

Luxemburg: Agjencia e NATO-s për Mbështetjen dhe Prokurimin (NSPA) po mbështet Brigadën Helenike të Zjarrfikësve gjatë sezonit të tyre të zjarreve për të 11-in vit radhazi. Me kërkesë të autoriteteve greke, NSPA ka vendosur një numër rekord avionësh në 20 vende të ndryshme strategjike brenda territorit grek.

Gjithsej 40 avionë, përfshirë 29 helikopterë zjarrfikës (9 “Heavy Lift” dhe 20 “Medium Lift”) dhe, për herë të parë, 11 Aeroplanë Zjarrfikës do të qëndrojnë në dispozicion gjatë operacioneve të përditshme, duke mbështetur në mënyrë aktive zjarrfikësit në terren me një kapacitet të lartë shuarje zjarri.

Përdorimi i një sërë helikopterësh dhe aeroplanësh të madhësive dhe llojeve të ndryshme lejon ekuipazhet të operojnë në vende të largëta pa pasur nevojë të kthehen në një bazë të përhershme operative për rimbushje me ujë. Kjo zvogëlon kohën ndërmjet rënies të njëpasnjëshme, duke maksimizuar efektivitetin e shuarjes së zjarreve dhe duke i parandaluar ato të dalin jashtë kontrollit.

NSPA ka mbështetur Brigadën Helenike të Zjarrfikësve me mbështetje të konsiderueshme ajrore që nga viti 2011. Me zjarret e egra duke u bërë një përsëritje e rregullt në rajonin e Mesdheut, Agjencia vazhdon përpjekjet e saj për të mbrojtur njerëzit, burimet natyrore dhe vendet historike.

Forca Ajrore aleate mbështetin shërbimet emergjencave në luftën ndaj zjarreve të egra

Ramstein, Gjermani: Forcat ajrore aleate dhe forcat e armatosura po integrojnë aftësitë dhe pajisjet e tyre, duke ndihmuar përpjekjet kombëtare për të shuar zjarret e egra që shpërthejnë në shumë vende, duke ndihmuar në mbrojtjen e popullsisë dhe frenimin e dëmeve.

“Ndryshimet klimatike kanë krijuar fatkeqësi natyrore në vendet në mbarë botën nga përmbytjet deri te zjarret katastrofike të egra. Këtë vit, përsëri, shumë vende aleate janë shkatërruar nga zjarret në javët e fundit. Kemi qenë dëshmitarë të zjarreve në pyje p.sh. në Portugali, Spanjë, Francë, Itali, Greqi, Slloveni, Kroaci, Turqi, Shtetet e Bashkuara dhe Kanada. Megjithatë, ndryshimi i klimës prek jo vetëm vendet jugore, por godet edhe në veri si Republika Çeke dhe Gjermania”, - njofton NATO.

Ndërsa vendet e prekura po grum-

bullojnë të gjitha shërbimet e tyre civile të urgjencës për të luftuar zjarret në mbarë globin, ushtria vë në dispozicion pajisjet e tyre unike si në tokë ashtu edhe në ajër për të mbështetur përpjekjet kombëtare të shuarjes së zjarrit. Përdorimi i avionëve dhe helikopterëve u mundëson ekuipazheve të zjarrfikësve të përgjigjen më shpejt në zona të vështira për t'u arritur me materiale shuarëse, gjë që përndryshe do të zgjaste më shumë me mjetet e zjarrit tradicional.

Misioni i Komandës Ajrore Aleate është të mbështesë kolektivisht dislokimet operationale të qëndrueshme nën sigurinë kombëtare dhe të Aleancës, dhe konkretisht për momentin, pozicionin mbrojtës ajror të NATO-s përgjatë krahut lindor.

“Forcat ajrore aleate, së bashku me shërbimet e urgjencës civile dhe ushtarake, po bëjnë çmos për të ndihmuar në mbrojtjen e popullatave të vënë në rrezik nga zjarret e përhapura që kanë prekur pothuajse

të gjitha vendet gjatë javëve të fundit”, - tha nënkoloneli Panagiotis Filis një karrierë, pilot i aeroplanit zjarrfikës CL-215 me Forcat Ajrore Helenike dhe tani anëtar i Komandës Ajrore Aleate. “Misionet e shuarjes së zjarrit nga ajri janë ndër më komplekset në aviacion, pasi ekuipazhet duhet të merren me katër elementët klasikë të Ujit, Tokës, Zjarrit dhe Ajrit. Jemi mirënjohës që na ndihmoni të na mbajmë të gjithë të sigurt”, - shtoi ai.

Aleatët ndihmojnë njëri-tjetrin me avionët e tyre të përshtatur posaçërisht, pavarësisht nëse bëhet fjalë për veprime të bashkërenduara zjarrfikëse ose një komb që ndihmon në shuarjen e zjarreve në një tjetër. Të gjitha përpjekjet theksojnë koordinimin e ngushtë të masave civile dhe ushtarake.

Këto aktivitete ofrojnë kontekstin për qasjen më të gjerë të NATO-s ndaj sigurisë që merr parasysh shqetësimet e ndryshimeve klimatike. Aleanca krijoi një Plan Veprimi ambicioz për Ndryshimet Klimatike dhe Sigurinë në vitin

2021 që ofron një strategji gjithëpërfshirëse; duke përfshirë një qasje 360 gradë dhe hapa për të rritur të kuptuarit aleat për efektet e ndryshimit të klimës në siguri. Përveç shtrirjes më të madhe dhe strategjive të qarta të përshtatjes dhe zbutjes, ajo siguron gjithashtu që të ruhet një qëndrim i besueshëm parandalues dhe mbrojtës.

Mbështetja reciproke e vendeve europiane në përpjekjet e tyre për të luftuar zjarret e egra ndodh gjithashtu në kuadrin e “RescEU”. Objektivi i përgjithshëm i këtij Mekanizmi të Mbrojtjes Civile të BE-së është të forcojë bashkëpunimin midis Shteteve Anëtare të BE-së dhe gjashtë shteteve pjesëmarrëse në fushën e mbrojtjes civile, me synimin për të përmirësuar parandalimin, gatishmërinë dhe reagimin ndaj fatkeqësive.

Agjencia e NATO-s për Mbështetjen dhe Prokurimin (NSPA)

Agjencia e NATO-s për Mbështetjen dhe Prokurimin (NSPA) është ofruesi kryesor i shërbimeve të NATO-s, duke ofruar një spektër të gjerë aftësish të integruara për Aleancën, vendet anëtare dhe partnerët e saj. Agjencia bashkon mbështetjen logjistike të NATO-s dhe aktivitetet e prokurimit, duke ofruar zgjidhje efektive dhe me kosto efektive të mbështetjes shumëkombëshe. NSPA është një agjenci e financuar nga klientët, që operon mbi bazën “pa fitim - pa humbje”. NSPA siguron blerje dhe mbështetje logjistike për NATO-n, aleatët e saj, partnerët dhe organizatat e tjera ndërkombëtare. Agjencia fokusohet kryesisht në mbështetjen për: operacionet dhe stërvitjet e NATO-s; menaxhimi i ciklit jetësor të sistemeve të armëve; dhe menaxhimin dhe koordinimin e Sistemit të Gazsjellësit të Europës Qendrore. NSPA gjithashtu menaxhon menaxhimin e ciklit jetësor të tre avionëve “Boeing Globemaster III C-17” në mbështetje të “Heavy Airlift Wing” si pjesë e Kapacitetit Strategjik të Transportit Ajror, një nismë që synon t'u japë vendeve anëtare të NATO-s si dhe partnerëve akses në transportin ajror strategjik. Edhe në përgjigje të shpërthimit të virusit COVID-19, NSPA ofroi mbështetje logjistike, menaxhoi blerjen kryesore të ndihmave të furnizimeve mjekësore dhe organizoi transportin e furnizimeve dhe pajisjeve mjekësore për aleatët e NATO-s përmes aftësive strategjike të transportit ajror.

Komisioni mirëpret vendimin e Organizatës Ndërkombëtare të Aviacionit Civil (ICAO) për t'i bërë thirrje Federatës Ruse që të ndalojë menjëherë shkeljet e saj të rregullave ndërkombëtare të aviacionit, në mënyrë që të ruhet siguria dhe siguria e aviacionit civil. Vendimi i ICAO-s i referohet shkeljes së hapësirës ajrore sovraane të Ukrainës në kontekstin e luftës së agresionit të Rusisë dhe shkeljes së qëllimshme dhe të vazhdueshme të disa kërkesave të sigurisë në një përpjekje nga qeveria ruse për të anashkaluar sanksionet e BE-së. Këto veprime përfshijnë regjistrimin e paligjshëm të dyfishitë në Rusi të avionëve të vjedhur nga kompanitë e leasing-ut dhe lejimin e linjave ajrore ruse për të operuar këta avionë në linjat ndërkombëtare pa një Certifikatë të vlefshme të Vlefshmërisë ajrore, e cila është certifikata e nevojshme e sigurisë.

Adina Vălean, Komisionerja përgjegjëse për Transportin, tha: “Është me rëndësi të madhe për të gjitha vendet të mbrojnë sistemin e bazuar në rregullat e aviacionit ndërkombëtar, për sigurinë e pasagjerëve dhe ekuipazhit. Rusia vazhdon të mos respektojë rregullat themelore të aviacionit ndërkombëtar dhe të udhëzojë linjat e saj ajrore që të punojnë kundër këtyre rregullave. Unë mirëpres dënimin e qartë të Këshillit të ICAO, i cili pasqyron peshën e veprimeve të ndërmarrja nga Rusia.”

Përfaqësuesi i Lartë/Zëvendës-presidenti Josep Borrell tha: “Qëllimi i sanksioneve të BE-së, përveç të gjitha veprimeve tona të tjera, është të ndalojë pushtimin e pamatur dhe çnjerëzor të Ukrainës nga Rusia. Në këtë kontekst, mirëpres raportin e ICAO-s, i cili tregon një shembull tjetër të mosrespektimit të hapur të rregullave dhe standardeve ndërkombëtare nga ana e Rusisë, duke vënë në rrezik jetën e njerëzve, përfshirë qytetarët rusë.

ICAO informoi dje 193 shtetet e

Komisioni European mirëpret dënimin ndërkombëtar të Rusisë për shkeljen e rregullave të aviacionit dhe sanksioneve të BE-së

saj anëtare për mosrespektimin flagrant të ligjit ndërkombëtar të aviacionit ndërkombëtar dhe do ta çojë çështjen në Asambleen e Përgjithshme të ardhshme, që do të zhvillohet nga 27 shtatori deri më 7 tetor 2022.

ICAO ishte agjencia e parë e OKB-së që dënoi pushtimin rus të Ukrainës. Që atëherë, ajo ka ndërmarrë një sërë veprimesh.

Më 15 qershor 2022, në rolin e tij si autoritet global mbikëqyrës i sigurisë, Sekretariati i ICAO-s lëshoi një “Shqetësim të rëndësishëm sigurie” kundër Federatës Ruse në lidhje me trajtimin e avionit të vjedhur. Postimi i një shqetësimi të rëndësishëm sigurie është një masë që ICAO e rezervon vetëm për shkeljet më të rënda të rregullave

ndërkombëtare të sigurisë.

Vendimi i organit qeverisës të ICAO-s, Këshillit të ICAO-s, u dha më 22 qershor 2022. Ai është më i gjerë se çështjet e mbuluara nga “Shqetësimi i rëndësishëm i sigurisë” dhe gjithashtu mbulon shkeljet e hapësirës ajrore të kryera nga Rusia. Çështja do të jetë gjithashtu në axhendën e Asamblesë së ardhshme të 41-të të ICAO-s në shtator/tetor 2022.

ICAO është kujdestari i sistemit ndërkombëtar të aviacionit civil. Shtetet e ICAO-s dhe në veçanti anëtarët individualë të Këshillit të ICAO-s duhet t'i respektojnë këto rregulla. Një anëtar i Këshillit të ICAO-s që punon në mënyrë aktive kundër këtyre parimeve e vë në rrezik kredibilitetin e përgjithshëm të ICAO-s.

Ukrainë: 1000 pacientë ukrainas të transferuar në spitalet europiane

BE ka koordinuar me sukses 1000 evakuime mjekësore të pacientëve ukrainas nëpërmjet Mekanizmit të saj të Mbrojtjes Civile për t'u ofruar atyre kujdes të specializuar shëndetësor në spitalet në të gjithë Europën.

Ndërsa numri i të plagosurve në Ukrainë rritet dita-ditës, spitalet lokale po luftojnë për të përmbushur kërkesën. Në të njëjtën kohë, Polonia, Moldavia dhe Sllovakia kanë kërkuar mbështetje për operacionet e evakuimit mjekësor (MEDEVAC) nga vendet e tyre përkatëse duke pasur parasysh fluksin e madh të njerëzve. Për të lehtësuar presionin mbi spitalet lokale, që nga 11 marsi, BE-ja ka koordinuar transferimet e pacientëve në vende të tjera europiane që kanë kapacitet spitalor në dispozicion.

Pacientët janë transferuar në 18 vende: Gjermani, Francë, Irlandë, Itali, Danimarkë, Suedi, Ruman, Luksemburg, Belgjikë, Spanjë, Portugali, Holandë, Austri, Norvegji, Lituani, Finlandë, Poloni dhe Çeki. Operacionet e fundit përfshijnë transferimin e dy pacientëve në Çeki më 3 gusht dhe 15 pacientëve të evakuuar në Gjermani, katër pacientëve në Holandë dhe 2 pacientëve në Norvegji më 4 gusht.

Komisioneri për Menaxhimin e Krizave Janez Lenarčič tha: “Lufta e pajustifikuar e Rusisë në Ukrainë po i çon sistemet shëndetësore të Ukrainës në pikën e thyerjes. Për të ndihmuar Ukrainën të përballë me nevojat mjekësore në rritje, BE-ja ka rritur operacionet e saj. Përveç dërgimit të ilaçeve dhe pajisjeve mjekësore në Ukrainë nëpërmjet Mekanizmit tonë të Mbrojtjes Civile, ne po koordinojmë gjithashtu evakuimet mjekësore. 1000 pacientë ukrainas janë transferuar në spitale në 18 vende europiane. Dua të falënderoj të gjitha vendet që po mirëpresin pacientët ukrainas në këtë kohë kritike. Solidariteti i BE-së shpëton jetë.” Komisionerja Europiane për Shëndetin dhe Sigurinë Ushqimore Stella Kyriakides tha: “Që nga dita e parë, BE-ja ka punuar pa u lodhur për të mbështetur Ukrainën dhe popullin e saj përballë agresionit brutal ushtarak të Rusisë. Si pjesë e kësaj, Mekanizmi i Mbrojtjes Civile të BE-së ka lejuar pacientët me nevojë urgjente për trajtim dhe kujdes që ta marrin atë në spitale në të gjithë BE-në, duke lehtësuar presionin mbi sistemet e kujdesit shëndetësor të vendeve fqinje të Ukrainës. Ky është solidariteti i vërtetë europian në veprim. Së bashku me autoritetet ukrainase, ne po kërkojmë gjithashtu mënyra për t'i kthyer pacientët në shtëpi kur të kenë përfunduar trajtimin e tyre, nëse ata vendosin ta bëjnë këtë. Kjo punë shpëtimtare do të vazhdojë, ashtu si edhe angazhimi i palëkundur i BE-së për të mbështetur Ukrainën”. Evakuimet mjekësore mbështeten financiarisht dhe operacionalisht nga Mekanizmi i Mbrojtjes Civile të BE-së. Skema e transferimit MEDEVAC mbështet transferimin e pacientëve që plotësojnë kriteret e përshtatshmërisë, qofshin ata të sëmurë kronikë apo të plagosur nga lufta. Mekanizmi i mundëson Komisionit të raportojë tek autoritetet ukrainase se ku janë transferuar pacientët në vendet e BE/ZEE. Për një transferim të sigurt të të dhënave të pacientit, të dhënat shëndetësore të pacientëve ndahen duke përdorur Sistemin e Paralajmërimit dhe Reagimit të Hershëm (EWSR).

Dita Ndërkombëtare e Popujve Indigjenë të Botës, 9 gusht 2022: Deklaratë e Përfaqësuesit të Lartë në emër të Bashkimit European

Në Ditën Ndërkombëtare të Popujve Indigjenë të Botës, BE-ja solidarizohet me më shumë se 476 milionë popuj indigjenë në mbarë botën - qofshin popujt San dhe Khoekhoe në Afrikën e Jugut, Aymara në vargmalin e Andeve, Maori i Zelandës së Re, Saami i Europës Veriore që banon në Sápmi ose Inuitët Greenland-ez.

Ne ritheksojmë angazhimin tonë të vendosur për respektimin, mbrojtjen dhe përmbushjen e të drejtave të popujve indigjenë të përcaktuar në Deklaratën e OKB-së për të Drejtat e Popujve Indigjenë dhe në ligjin ndërkombëtar për të drejtat e njeriut. Popujt indigjenë banojnë gati një të katërtën e sipërfaqes së tokës në botë. Ata janë kujdestarë dhe mbrojtës kritikë të më shumë se 80% të diversitetit tonë biologjik dhe kanë një kuptim të thellë të menaxhimit të qëndrueshëm të tokës. Në të njëjtën kohë, ato janë ndër më të prekurit nga ndikimet e rënda të ndryshimeve klimatike dhe degradimit të mjedisit.

Identitetet e popujve indigjenë janë shpesh të lidhur ngushtë me tokat e tyre dhe me gjuhët e tyre. Gjuhët indigjene janë sisteme komplekse komunikimi të zhvilluara gjatë mijëvjeçarëve. BE-ja mirëpret Dekadën Ndërkombëtare të Gjuhëve Indigjene (2022-2032). Më shumë se 4000 gjuhë indigjene janë të kërcënuara sepse shumë prej tyre as nuk mësohen në shkollë dhe as nuk përdoren në sferën publike.

BE-ja është e përkushtuar të promovojë pjesëmarrjen e liderëve vendas dhe mbrojtësve vendas të të drejtave të njeriut me proceset e zhvillimit dhe në forumet kyçe globale të vendimmarrjes. Zbatimi i parimit për t'u konsultuar me popujt indigjenë me mirëbesim për të marrë pëlqimin e tyre të lirë, paraprak dhe të informuar në vendimet që prekin ata mbetet kritik. BE-ja po merr gjithashtu masa për rregulla më efektive për sjelljen e përgjegjshme të biznesit për të nxitur sjelljen e qëndrueshme dhe të përgjegjshme të korporatës, duke përfshirë tokat indigjene.

BE-ja ka ngritur vazhdimisht situatën e mbrojtjesve të të drejtave të njeriut. Të paktën 358 mbrojtës të të drejtave të njeriut u vranë në vitin 2021. Gati 60% ishin mbrojtës të guximshëm të tokës, mjedisit ose të drejtave indigjene, dhe më shumë se një e katërta ishin vetë indigjenë. Secila prej tyre është një shumë. BE-ja do të vazhdojë të përdorë politikën e saj, dialogët, instrumentet e financimit dhe të gjitha mjetet e tjera për të mbështetur popujt indigjenë dhe për t'i dhënë fund mosndëshkimit.

Vaksinat kundër COVID-19: Komisioni European dhe “Moderna” përcaktojnë afatet e dorëzimit për fundin e verës dhe dimrin

Komisioni European dhe “Moderna” kanë arritur një marrëveshje për të adresuar më mirë nevojat e Shteteve Anëtare për vaksinat e COVID-19 për periudhën e fundit të verës dhe dimrit. Kjo do të sigurojë që autoritetet kombëtare të kenë akses në vaksinat, duke përfshirë vaksinat e përshtatura me variant nëse autorizohen, në kohën kur u duhen për fushatat e tyre të vaksinimit dhe për të mbështetur partnerët e tyre globalë.

Kjo marrëveshje do të përshtatë afatet kontraktuale të dorëzimit të miratuara fillimisht. Dozat e planifikuara fillimisht për shpërndarje në verë tani do të dorëzohen në shtator dhe gjatë periudhës së vjeshtës dhe dimrit 2022, kur Shtetet Anëtare do të kenë më shumë të ngjarë të kenë nevojë për rezerva shtesë të vaksinave për fushatat kombëtare dhe përmbushjen e angazhimeve të tyre të solidaritetit ndërkombëtar.

Marrëveshja siguron gjithashtu që, nëse një ose më shumë vakcina të përcaktuara marrin autorizim marketingu, Shtetet Anëtare mund të zgjedhin të marrin ato vakcina të përcaktuara sipas kontratës aktuale.

Në këtë kontekst, me kërkesë të disa shteteve anëtare, marrëveshja siguron gjithashtu 15 milionë doza shtesë të kandidatëve përforcues të vaksinave që përmbajnë Omicron nga Moderna, subjekt i autorizimit të marketingut brenda afateve kohore që do të lejonin përdorimin e këtyre dozave për fushatat e tyre të vaksinimit.

Komisionerja për Shëndetin dhe Sigurinë Ushqimore, Stella Kyriakides, tha: “Rritja e vaksinimit dhe përforsuesit ndaj COVID-19 do të jetë vendimtare pasi planifikojmë përpara për muajt e vjeshtës dhe të dimrit. Për të siguruar më së miri gatishmërinë tonë të përbashkët, Shtetet Anëtare duhet të kenë mjetet e nevojshme. Këtu përfshihen vaksinat e përshtatura sipas varianteve, siç dhe kur ato janë të autorizuar nga Agjencia Europiane e Barnave. Kjo marrëveshje do të sigurojë që Shtetet Anëtare do të kenë

akses në dozat e vaksinave që u nevojiten në kohën e duhur për të mbrojtur qytetarët tanë”.

Në vitin 2020, Bashkimi European investoi shumë në prodhimin global të një numri vaksinash COVID-19. Ishte thelbësore që të kishim vakcina sa më shpejt që të ishte e mundur dhe në shkallën e nevojshme, duke kërkuar investime të rëndësishme përpara se të dihej nëse ndonjë nga këto vakcina do të rezultonte e suksesshme.

Këto veprime të ndërmarrja në rrezik në vitin 2020 kanë dhënë rezultate të qarta, pasi zhvillimi i vaksinave ka qenë shumë i suksesshëm: Shtetet Anëtare patën akses të barabartë në vakcina të sigurta dhe efektive në rastin më të parë dhe në shkallën e nevojshme, duke lejuar ofrimin për të gjithë qytetarët të BE-së, të vaksinave primare dhe përforcuese, duke shpëtuar jetë dhe duke zbutur ndikimin e pandemisë në jetën sociale dhe ekonomike.

Për më tepër, një numër i madh i këtyre vaksinave mund të përdoret gjithashtu në përpjekjet globale për të trajtuar pandeminë. Deri në fund të korrikut 2022, BE eksportoi më shumë se 2.4 miliardë doza vaksinash në 168 vende. Shtetet anëtare kanë ndarë mbi 478 milionë doza, nga të cilat rreth 406 milionë tashmë janë dorëzuar në

vendet marrëse (rreth 82% e tyre nëpërmjet COVAX). Në të njëjtën kohë, Shtetet Anëtare duhet të vazhdojnë të sigurojnë se kanë rezervat strategjike të vaksinave që u nevojiten për t'u marrë me evolucionin e mundshëm epidemiologjik të virusit COVID-19, duke pasur parasysh pasiguritë mbi evolucionin dhe ndikimin e tij në të ardhmen. Strategjia e BE-së për vaksinat u siguron vendeve anëtare sigurinë se do të kenë furnizimin që u nevojitet, duke përfshirë vaksinat e përshtatura.

KOLONEL HYSNI GJERGJI

Roli i burimeve të hapura të medias (OSINT) “Open sources of intelligence” dhe i informacioneve të siguruar nga ajo, është vlerësuar nga studiuesit ushtarakë, si faktori thelbësor në paralajmërimin në kohë të agresionit rus që po afrohej. Viti 2022 shënoi një progres në konceptin e përdorimit të inteligjencës paralajmëruese strategjike publike, pasi rritja e transparencës publike në lidhje me inteligjencën, u bë e shoqëruar ose “burimet e hapura mediatike”. Deri tani ka ekzistuar një paragjykim, që inteligjenca si produkt informativ i përket vetëm shtresës së drejtuesve të institucioneve politike dhe ushtarake të shtetit. Informacioni i shpërndarë për publikun, nga ana e shërbimeve të inteligjencës përmes medias, ka qenë deri sot shumë i kufizuar dhe i klasifikuar sipas parimit “nevojë për njohje”.

Me qëllim mbajtjen të informuar të vendimmarrësve, për luftën që po afrohej, u bë shkëmbim i shpejtë i informacionit mes shteteve dhe qeverive aleate, si dhe ndërgjegjësimi dhe informimi i publikut, për të vërtetat e synimeve të Moskës. U nda për herë të parë, informacion i shërbimeve të inteligjencës, me median. Suksesi i inteligjencës paralajmëruese mbetet në thelb aplikim i zhdërvjellët i metodave, burimeve dhe teknikave të inteligjencës. Nga ana tjetër strategjia “paraprake” kundër dezinformatave dhe propagandës ruse e zbatuar gjatë konfliktit të fundit, përbën aktualisht një risi. Kjo risi i zbuloi përpjekjet e rusëve, përpara se ato të mund të ndodhnin, nëpërmjet politikës parandaluese. Kryqëzimi i informacionit, sekretet dhe i hapur, bëri të mundur që politikanët, diplomatët dhe gjeneralët të zbulojnë dhe paralajmërojnë në kohë, përgatitjet dhe synimet agresive të Rusisë. Shfaqja mediatike e informacionit të shërbimeve të inteligjencës, bëri të mundur të hidhen poshtë në kohë, përpjekjet e Moskës për mohim, mashtrim dhe dezinformim.

Prof. Philip H.J. Davies nga “Brunel University”, qendra për inteligjencë dhe studime të sigurisë, ka shkruar shumë artikuj lidhur me inteligjencën, kundërzbulimin si dhe doktrinat e zbulimit në SHBA dhe MB. Më datën 19 maj, ai vlerëson ndryshimin e qasjes së konsumatorit të inteligjencës nga lidhshipi drejt publikut të gjerë, si risi. Në një konferencë për shtyp, më datë 21 shkurt, Biden deklaroi se ai është i sigurt që Putin ka vendosur të sulmojë Ukrainen. I pyetur pse mendon kështu - Biden u përgjigj - “Ne kemi të dhëna shumë të sakta nga inteligjenca publike dhe tradicionale”. Stafi i inteligjencës që analizonte burimet e hapura hap pas hapi, qëllimisht i dha akses gazetarëve, të shikojnë dhe raportojnë se si po armatosej dhe përgatitej për luftë Rusia.

Suksesi i inteligjencës deri tani ka qenë i lidhur bashkë me “sekretin” e kryerjes së operacioneve dhe larg syrit të publikut. “Sekreti i fuqisë së shërbimit sekret qëndron te sekreti”, ishte kapitulli i parë i çdo doktrine të shërbimeve të inteligjencës, që në thelb janë shërbime sekrete. Por pushtimi rus i Ukrainës tregoi se fshehtësia nuk është gjithmonë e dobishme. Shtetet perëndimore guxuan me vetëdije të shmangin sekrete të shërbimeve të tyre të inteligjencës; të pa specifikuar dhe pajustificuara. Paralajmërimet e tyre për agresionin rus që po përgatitej, u bënë në këtë mënyrë bindëse dhe koherente, si për opinion e gjerë ashtu dhe për qeveritë aleate. Sfidë e inteligjencës ushtarake në çdo luftë, ka qenë gjithmonë zbulimi i kohës “kur” ushtritë kundërshtarë do të sulmojnë, një çështje kjo e trajtuar shumë herë nga Komiteti i Inteligjencës së NATO-s edhe aktualisht.

Gjetja e “kur” bëhet akoma më e ndërlikuar dhe e vështirë, kur ne përpiqemi të kuptojmë synimet e liderëve autokratikë dhe ekspertët të vjetër të shërbimeve sekrete, si Vladimir Putin.

Është kundërshtari ynë që përcakton afatin kohor. Dhe kjo do të thotë që ne gjithmonë duhet të jemi gati për të pritur të papriturën.

Pyetjet e tjera që kërkoni përgjigje nga shërbimet inteligjente të NATO-s për sulmin e mundshëm rus, ishin pak a shumë këto: A shpresonte Putin të fitonte me luftë diplomatike nervash, kundër Ukrainës dhe Perëndimit? A do të kryente Moska një operacion të kufizuar, apo luftë frontale me qëllime maksimaliste për të gjithë Ukrainën? Kur mund të ndodhte e gjitha kjo? Pothuajse në çdo konflikt dhe krizë, akuzat nga lidhshipi politik për “dështim të parashikimit të inteligjencës” lindin automatikisht. Është dialektike që suksesi të përqafohet nga politikanët dhe dështimi të mohohet. Politika përdor zërin publik në media, që ajo e zotëron, përkundëjt kufizimit dhe ndalimit që inteligjenca ka për t’u shfaqur, përballë opinionit dhe medias.

Pothuajse çdo luftë ka ardhur dhe ka filluar me spekulime, akuzat dhe kundër akuzat për dështimin apo suksesin e inteligjencës, lidhur me parashikimin në kohë të fillimit të saj, për vendimmarrjen politiko-ushtarake dhe parandalimin e luftës. Misioni, ka qenë mbështetja me informacion të dobishëm e politikbërësve dhe drejtuesve ushtarakë në luftim, duke paralajmëruar në kohë për çdo fazë të operacionit; rreth aftësive, veçorive, dobësive, kapaciteteve, aleatëve të mundshëm, moralit dhe mundësive që pala kundërshtarë posedon.

Publikimi i të dhënave për publikun nuk u mbingarkua, nuk u komplikua dhe nuk la vend për keqinterpretim, pavarësisht nga zhurma mediatike dhe dezinformimit rus. Dr. Neveen Shaaban Abdalla - është lektor për marrëdhëniet ndërkombëtare të mbrojtjes dhe sigurisë, i specializuar fushën e terrorizmit, kundër-terrorizmit dhe inteligjencës për Lindjen e Mesme dhe Afrikën e Veriut. Ai analizoi, më 11 maj 2022, se si lidhen kërcënimet me njëri tjetrin, duke theksuar nevojën për ndërveprim midis agjencive me njëra tjetrën nga njëra anë dhe me median nga ana tjetër.

Roli i ri i MEDIAS, në paralajmërimin strategjik

Çdo përpjekje për të informuar publikun e thjeshtë deri tani, kërkon deklasifikim të analizuar dhe përzgjedhur me kujdes, por edhe të shpejtë të inteligjencës, për arritjen e efektit pozitiv maksimal.

Rasti i Ukrainës, është një strategji e re ndaj impaktit të inteligjencës së drejtpërdrejtë dhe të shpejtë në publik, pasi inteligjenca teorikisht cilësohet një “ushqim” që prishet shpejt. Nëse nuk konsumohet në kohë, bëhet i padobishëm madje dhe i dëmshëm. Për të arritur në këtë pikë i është kushtuar vëmendje e veçantë sidomos iniciativave të ndërmarra nga UK dhe SHBA, si dhe disa nga shtetet më të vogla të Europës. Ky ishte një koncept që i afroi shtetet perëndimore të marrin mbështetje masive publike kombëtare dhe ndërkombëtare, të dënojnë Rusinë dhe të mbështesin Ukrainën.

Skenari i paralajmërimit strategjik “bleu” kohë për t’i ndihmuar, ndërgjegjësuar, pajisur dhe trajnuar ushtrinë ukrainase në përgatitjet e tyre luftarake mbrojtëse. Qeveritë perëndimore filluan, që në janar 2022, të deklasifikonin informacionin, analiza dhe vlerësime, për të mbështetur ushtarakisht Kievin për agresionin e afërt rus nga njëra anë, si dhe informimin e opinionit publik botëror, nga ana tjetër. Inteligjenca parandaluese përdori konceptin e “paralajmërimit”, në të cilën publiku i identifikonte të vërtetat e pritshme të qëllimeve dhe aftësive të Moskës në kohë reale, e cila sigurisht i mbante ato të fshehura. Asnjë agjenci inteligjence nuk është e përsosur dhe rreziku i befasisë, ka vazhduar dhe vazhdon të jetë evident. Pavarësisht aftësive të larta të demonstruara nga aleatët perëndimorë, për të zbuluar në kohë planet ruse, jo të gjithë partnerët arritën në të njëjtat parashikime. Agjencitë e zbulimit të NATO-s, i ndanë këto vlerësime, me homologët e tyre ukrainas, të cilët i krahasuan dhe i pasuruan me burimet dhe analizat e tyre kombëtare. Në kohë reale u arritën të bashkoheshin shumë pjesë të “mozaikut rus”, i cili po qartësohej dita ditës.

Imazhet nga kompania amerikane e teknologjisë hapësinore “Maxar” dhe postimet e mbledhura në mediat sociale, shfaqnin një grumbullim të madh dhe të pazakontë të forcave ruse. Këto imazhe të bashkuara edhe me të dhënat sekrete dhe HUMINT, çuan në konkluzionin se Rusia, së shpejti po përgatitej të kryente një agresion kundër Ukrainës. Paralajmërimi dukej i qartë, pasi armatostja e Rusisë, falë medias, u zhvillua në sy të të gjithë botës.

Informacioni rreth aftësive të personelit, pajisjeve, teknikës luftarake, armatimit dhe infrastrukturës së armikut, është relativisht i thjeshtë, ndërsa zbulimi dhe vlerësimi i “qëllimit” të kundërshtarit, nuk është aspak i tillë. Për të zbuluar qëllimin e kundërshtarit, duhet futur në kokën e tij, të mendosh dhe të funksionosh si ai. Vlerësimet nga fuqitë perëndimore për “qëllimin e Putinit”, paralajmëruan për agresion të mundshëm ushtarak, bazuar kryesisht në stërvitjet e shtuara ushtarake ruse përgjatë vitit 2021, si dhe “eseve” patriotike të Putin, publikuar disa muaj para sulmit. Në prill 2021, Rusia kreu një “kontroll të befasishtëm” të dislokimeve të saj jugore dhe perëndimore, me pretekstin e lëvizjeve të “supozuara agresive” nga Shtetet e Bashkuara dhe aleatët e NATO-s në rajon.

“Tani po shohim përqendrimin më të madh të forcave ruse në kufijtë e Ukrainës, që nga viti 2014”, deklaroi Sekretari i Shtetit Antony Blinken në një takim në selinë e NATO-s në janar 2022. Në këtë kohë, analistët e inteligjencës vlerësonin se numri i trupave ruse, tejkalonte shumë atë të përfshirë në aneksimin e Krimesë. Ekspertët ushtarakë ishin gjithashtu të qartë për stërvitjen “Zapad-21”, e cila shfaqti qëllimin e ardhshëm afatgjatë për integrimin e forcave bjelloruse, në strukturat ushtarake të udhëhequra nga Rusia.

Shifrat e ushtarëve të përfshira në “Zapad-21” ishin deri në 200 000 trupa, kështu që këto stërvitje qartësoan pozicionin e Bjellorusisë, në një konflikt të ardhshëm.

Të dhënat e inteligjencës të publikuar nga “Washington Post” në dhjetor 2021, vlerësonin se Rusia do të vendoste deri në 175 000 trupa përgjatë kufirit ukrainas, duke përfshirë 100 grupe batalione, të afta këto për një sulm konvencional në fillim të vitit 2022. Kjo analizë e DIA, formuloi deklaratën për media të Blinken, drejtuar ministrit të Jashtëm rus Sergei Lavrov gjatë bisedimeve në Kopenhagë se: Rusia do të përballej me “pasojat e rënda”, nëse do të ndërmernte një sulm ushtarak kundër Ukrainës.

Zyrtarët e MI6 angleze nga ana e tyre, u bindën për mundësinë e

një pushtimi, sepse panë që njësitë kryesore luftarake të vendosura për “Zapad-21”, nuk u kthyen përsëri në vend dislokimit e tyre, por qëndruan në Bjellorusi, të mbështetura me rezerva të mëdha municionesh. Pamjet satelitore zbuluan grumbullimin e trupave ruse dhe vendosjen e njësive logjistike të nevojshme për të mbështetur një agresion. Shërbimi i inteligjencës së jashtme të Estonisë (Välisluureamet) informoi saktësisht për operacion ushtarak konvencional: “Në vlerësimin tonë, Forcat e Armatosura Ruse janë të gatshme të nisin një operacion ushtarak frontal kundër Ukrainës, nga gjysma e dytë e shkurtit me përfshirjen e mbi 150 000 trupave, që janë të dislokuara nga të gjitha rajonet ushtarake të Rusisë. Ky është përqendrimi më i madh ushtarak nga Rusia, në 30 vitet e fundit”.

Megjithatë, kishte edhe dallime mes analizave të aleatëve të NATO-s. Duke folur me gazetarët në janar, shefi i shtabit të FA-ve të Francës, Thierry Burkhard, vlerësoi se një pushtim rus ishte “pjesë e opsioneve të kaluara” në vitin 2021. Nëse ka të ngjarë, sulmi do të vonohej në pritje të kushteve të favorshme të motit dhe se pushtimi i Ukrainës do të kishte një kosto monstruoze dhe rusët kishin mundësi të tjera të planëzuara”. Dy javë pas sulmit, u raportua në media, se Gjenerali Eric Vidaud, drejtor i inteligjencës ushtarake franceze DGSE, largohet nga posti i tij para kohe, për informacione “të pamjaftueshme” mbi kërcënimin rus ndaj Ukrainës. Po kështu “Der Spiegel” raportoi se kreu i BND-së gjermane, Bruno Kahl u shpëtua nga forcat speciale gjermane, pasi kishte qenë në Ukrainë për bisedime të planifikuara më 24 shkurt, ditën kur filloi pushtimi.

Projektimi i arsyetimit tonë në mendjen e kundërshtarit është një gabim analitik, ndërsa futja në strukturën e të menduarit të tij dhe bërja e “avokatit të djallit”, është një rrugë drejt suksesit në gjetjen e qëllimit të mundshëm të tij. Të arsyetosh si amerikan, gjerman apo shqiptar për sjelljen e mundshme të një udhëheqësi rus, është e gabuar pasi nuk janë qenie sociale, shoqërore që funksionojnë njëllëj. Leksioni i gjatë i kolapsit të Afganistanit duhej lexuar edhe në këtë rast. Arsyetimet dhe linjat logjike e subjekteve të ndryshëm shtetërorë, etnikë, religjiozë, kulturorë etj., janë të ndryshëm dhe funksionojnë ndryshe.

Francezët kishin të drejtë në faktin se pushtimi tashmë ka ardhur me një “kosto monstruoze” për rusët. Kjo do të ishte e papranueshme vetëm për sytë dhe gjykimin francez dhe në përgjithësi europiano-perëndimor. Francezët nuk kuptonin se çfarë kostoje ishte e gatshme të paguante Putin për të arritur qëllimet e tij. Shqetësimi i qeverive perëndimore për: jetën, ekonominë, vendet e punës, tregtinë, mirëqenien publike, popullaritetin dhe elektoratin, rezultuan se nuk janë të rëndësishme përballë qëllimeve strategjike të Moskës. Putini duket fare pak i shqetësuar koston njerëzore. Kjo është një karakteristikë e përbashkët e lidhshipit autoritar, pasi për të ka rëndësi fama, lavdia dhe ëndrra “cariste” e deklaruar hapur, më 11 qershor 2022, nga vetë Putin. Përveç Francës dhe Gjermanisë, një këshilltar i inteligjencës i afërt me Zelensky-n besonte se Putini po bënte bluf. Vlerësohej që Putini do t’i arrinte qëllimet e tij me presion, pa luftë. Vlerësimi për lidhshipin e Zelensky-t nga ana e rusëve, ishte shumë e nënvlerësuar. Ukrainasit përpiqeshin të mësonin për planëzimin, planet dhe urdhrat luftarakë që duhej të hartonin rusët para sulmit, të cilët deri 3 ditë para agresionit kishin munguar.

Pavarësisht rritjes së numrit të ushtarëve rusë në kufi me Ukrainën, zyrtarët amerikanë mbajtën një rezervë besimi. Në dhjetor 2021, pas një vizite të drejtorit të CIA-s Bill Burns në Moskë, këshilltari i sigurisë kombëtare të Shtëpisë së Bardhë, Jake Sullivan deklaroi: “Putin, nuk ka marrë ende vendim, por qeveria ruse po i jep rëndësi serioze planifikimit operacional për një sulm të mundshëm”. Pesë ditë para pushtimit, presidenti Biden deklaroi publikisht se ishte “i bindur” për një sulm që do të ndodhte në ditët e ardhshme. Vlerësimi i komunitetit të inteligjencës amerikane dhe NATO-s, se Putini nuk do të shpallte vendimin deri në minutën e fundit për t’u mbrojtur nga “rrjedhja e brendshme”, ishte i saktë. Sulmi frontal befaso i disa aleatë të NATO-s por edhe anëtarë të qeverisë ruse. Në janar 2022 Shtetet e Bashkuara publikuan në shtyp informacione mbi subversionin rus. “Rusia ka drejtuar shërbimet e saj të inteligjencës që të rekrutojë zyrtarë aktualë si dhe ish-zyrtarë të qeverisë ukrainase për t’u përgatitur, që të marrë qeverinë e Ukrainës dhe për të kontrolluar infrastrukturën kritike të saj me një forcë pushtuese ushtarake” - deklaronte Blinken.

Ky mesazh u përforca edhe nga deklarata Sekretares së Jashtme të UK, Liz Truss si dhe Shefi i Inteligjencës së Mbrojtjes së Mbretërisë së Bashkuar, gjenerallejtënant Sir Jim Hockenull u tha gazetarëve më 19 shkurt: “Ne nuk kemi parë deri sot, prova që Rusia ka tërhequr forcat nga kufijtë e Ukrainës. E kundërta po ndodh, Rusia vazhdon të rrisë kapacitetet ushtarake pranë kufirit të Ukrainës”.

Nëse paralajmërimi nga media apo agjentët sekretë do të jetë i dobishëm, ai duhet të jetë i saktë, bindës, parashikues dhe i aplikueshëm. Lufta në Ukrainë veçohet si një moment kur të tre këto kërkesa për paralajmërim efektiv, të saktësisë, veprueshmërisë dhe pranueshmërisë u ndërthurën pothuajse pa probleme. Cilësia dhe afati kohor i vlerësimeve mediatike, natyrisht, nuk e penguan Putinin për të filluar luftën, por i lejuan Ukrainës dhe fuqive perëndimore të hynin të përgatitur në luftën e imponuar, pasi ishin të paralajmëruar në kohë.

Suksesi i paralajmërimit kërkon që të duhet të lexojmë çdo mesim që mund të na ndihmojë të përgatitemi për krizat apo luftërat e ardhshme, pasi ato do të vijnë, herët a vonë. Rasti i kërcënimit të Tajvanit nga Kina ditët e fundit, duket se ngjan me skenarin rus para sulmit.

Robotika hapësinore e NASA-s zhytet në detin e thellë

Cili është ndryshimi midis hapësirës së thellë dhe detit të thellë? Për një robot, përgjigja është: jo shumë. Të dy mjediset janë të ashpër dhe kërkues dhe, më e rëndësishmja, të dyja janë shumë larg operatorit të makinës.

Kjo është arsyeja pse një ekip robotistësh nga Qendra Hapësinore “Johnson” e NASA-s në Hjuston vendosën të aplikojnë ekspertizën e tyre në projektimin e një roboti zhytës që ndryshon formën që do të ulë kostot për industritë detare.

“Ajo që na mësoi NASA është të bashkojmë një autonomi të fortë softuerësh me një morfologji të aftë harduerike dhe ta vendosim atë në një mjedis të largët”, - tha Nic Radford, themelues, kryetar, president dhe CEO i “Nauticus Robotics Inc.”, me bazë në Houston. Gjatë 14 viteve të tij në Johnson, Radford ishte, ndër të tjera, zëvendës menaxher projekti dhe inxhinier kryesor për robotin humanoid “Robonaut 2”. Tani më shumë se 20 inxhinierë që kanë punuar në atë projekt dhe robotë të tjerë të NASA-s i janë bashkuar ekipit prej 80 personash që ai ka mbledhur në Nauticus.

Pavarësisht nëse një robot është duke punuar në hapësirë ose në shtratin e detit, operatori është larg, me komunikim dhe njohuri të kufizuara për rrethinën e robotit, tha Radford. “Edhe nëse e vendosni në stacionin hapësinor dhe e kontrolloni nga toka, nuk ka rrjet të dhënash me shpejtësi të lartë. Të flasësh me stacionin hapësinor është më shumë e ngjashme me përdorimin e “dial-up”. Pra, roboti duhet të ndiejë dhe të kuptojë mjedisin e tij, duke lundruar pengesat dhe duke manipuluar objektet me hyrjen minimale të operatorit”.

Për “Robonaut 2”, kjo do të thoshte se inxhinierët e Johnson duhej të zhvillonin jo vetëm pajisje të avancuara si duart me fuqi nga tendinat, nyjet elastike dhe qelizat e ngarkesës në miniaturë, por edhe sistemet e shikimit, sensorët e

Roboti “Aquanaut” i “Nauticus Robotics” mund të notojë në një destinacion dhe të kryejë detyra me mbikëqyrje minimale, duke kursyer para për operacionet në det të hapur nga pusët e naftës dhe turbinat e erës deri te ffermat e peshkut dhe më shumë.
Burimi: “Nauticus Robotics Inc.”

forcës dhe sensorët infra të kuqe për të mbledhur informacion, si dhe njohjen e imazhit, softuer, algoritme kontrolli dhe kontrollues të përbashkët me shpejtësi ultra të lartë për të përpunuar dhe vepruar mbi ato të dhëna.

I ndërtuar nën një partneritet midis NASA-s dhe “General Motors” (GM), “Robonaut 2” u dëshmuar si një asistent astronaut në Stacionin Ndërkombëtar të Hapësirës. Por ishte gjithashtu një shtrat testimi për të gjitha këto sisteme të avancuara robotike. NASA dëshiron të zhvillojë robotë për të bërë punë të rrezikshme në hapësirë, për të drejtuar “misione pararendëse” që përgatiten për ardhjen e astronautëve njerëzorë dhe për të mirëmbajtur objekte si stacioni i planifikuar hënor “Gateway”, kur astronautët nuk janë aty pranë. GM, ndërkohë, donte të eksploroonte robotë që mund të ndihmonin punëtorët e fabrikës. Projekti prodhoi rreth 50 patenta, disa prej të cilave tashmë janë komercializuar si një dorezë robotike

që GM dhe të tjerët po përdorin në vendin e punës.

Prerja e kordonit

Ndryshe nga një robot në hapësirë, robotët në det të thellë mund të lidhen me operatorët me një kablo për të lejuar transferimin e të dhënave me shpejtësi të lartë dhe kontrollin e ngushtë. Por Radford tha se kjo vjen me çmimin e personelit dhe funksionimit të një anijeje të madhe mbështetëse në sipërfaqe, në masën prej rreth 100 000 dollarë dhe 70 tonë metrikë të emetimeve të gazit serrë në ditë.

“Nauticus” po e eliminon atë kordon duke u mundësuar robotëve të tij të punojnë me mbikëqyrje minimale nga një qendër kontrolli në një breg të largët.

Portokalli e ndezur, plotësisht elektrike dhe me madhësinë e një makine sportive, “Aquanaut”, roboti i firmës së kompanisë, i ngjan një siluri të drejtuar me helikë ndërsa lëviz drejt destinacionit të tij. Në atë pikë, guaska e tij hapet dhe hunda kthehet lart për të zbuluar një grup

kamerash dhe sensorë të tjerë. Dy krahë që lëkundën jashtë, që përfundojnë me duar me kthetra që mund të pajisen me mjete të ndryshme.

Për të testuar robotin në vitin 2019, ekipi u kthye në Johnson dhe përdori pishinën gjigante të trajnimit të astronautëve në Laboratorin “Neutral Buoyancy” të qendrës, ku roboti mund të provonte sistemet e tij në pamje të plotë të operatorëve dhe kamerave.

Një “Factotum” lundruar

“Aquanaut” është projektuar për shkathtësi, dhe Radford vuri në dukje se ka shumë punë të ndryshme për një robot nënujor. Prodhimi i naftës dhe gazit në det të hapur është një objektivi i dukshëm sepse kërkon një sasi të madhe pajisjesh nënujore që kanë nevojë për inspektim dhe mirëmbajtje. Por industria e oqeanit me rritje më të shpejtë është energjia e erës. Rreth 25 000 turbina në det të hapur janë planifikuar për operim deri në vitin 2030, tha Radford, dhe të gjitha do të

kërkojnë servis dhe inspektim.

Me popullsinë e peshqve të egër në rënie të madhe, akuakultura – kultivimi i peshkut, karkalecave dhe ushqimeve të tjera të detit – po rritet me shpejtësi, dhe rrjetat dhe kafazet në ato ferma nënujore kanë nevojë për pastrim dhe inspektim të rregullt, tha Radford.

Punë të tjera të mundshme përfshijnë menaxhimin e portit, mirëmbajtjen e kabllove të telekomunikacionit nënujor, minierat në det të hapur të materialeve të rralla dhe aplikimet e mbrojtjes. Radford vlerësoi ekonominë totale detare në rreth 2.5 trilion dollarë.

Në fillim të vitit 2022, “Nauticus” kishte prodhuar dy “Aquanaut” dhe kishte planifikuar të ndërtonte 20 të tjerë në tre vitet e ardhshme. Kompania do t’i përdorë ato kryesisht për të ofruar shërbime të përballueshme, në vend që t’i shesë ato. Për operacionet që kërkojnë mbështetje sipërfaqësore, Nauticus po ndërton një varkë të quajtur “Hydronaut” që mund të operohet nga distanca ose të lundrohet vetë.

Duke aplikuar zgjidhje hapësinore për problemet detare, Radford planifikon ta bëjë emrin “Nauticus” sinonim me robotikën e oqeanit, tha ai. “Hapësira është e mahnitshme, sepse ndihet ekzistenciale – është rruga jashtë dhe njerëzit duan ta eksplorojnë atë. Por ka gjithashtu shumë sfida reale pikërisht këtu poshtë oqeanit, dhe ne mund të bëjmë më shumë inovacione në “ekonominë blu”.

NASA ka një histori të gjatë të transferimit të teknologjisë në sektorin privat. Publikimi “Spinoff” i agjencisë profilizon teknologjitë e NASA-s që janë shndërruar në produkte dhe shërbime komerciale, duke demonstruar përfitimet më të gjera të investimit të Amerikës në programin e saj hapësinor. “Spinoff” është një botim i programit të Transferimit të Teknologjisë në Drejtorinë e Misionit të Teknologjisë Hapësinore të NASA-s (STMD).

Stacioni Ndërkombëtar i Hapësirës teston organizmat, materialet në hapësirë

Hapësira mund të duket bosh, por përmban temperatura ekstreme, nivele të larta të rrezatimit të sfondit, mikrometeoroidë dhe rrezatimin e pa filtruar të Diellit. Për më tepër, materialet dhe pajisjet në pjesën e jashtme të Stacionit Ndërkombëtar të Hapësirës janë të ekspozuar ndaj oksigjenit atomik (AO) dhe grimcave të tjera të ngarkuara ndërsa ai rrotullohet rreth Tokës në skajin e atmosferës sonë. Vetëm materialet, pajisjet dhe organizmat më të forta mund t’i rezistojnë këtij mjedisi të ashpër dhe shkencëtarët që kryejnë kërkime në laboratorin orbital kanë identifikuar disa prej tyre për një sërë përdorimesh të mundshme.

“Ka mënyra për të testuar komponentët e ndryshëm të ekspozimit të hapësirës individualisht në tokë, por e vetmja mënyrë për të marrë efektin e kombinuar të të gjithëve në të njëjtën kohë është në orbitë”, - thotë Mark Shumbara i “Aegis Aerospace”, i cili e zotëron dhe operon. “MISSE Flight Facility” (MISSE-FF), një platformë për studimet e ekspozimit të hapësirës në stacion: “Kjo është e rëndësishme sepse efektet e kombinuara mund të jenë shumë të ndryshme nga ato individuale”.

Misionet nisin çdo gjashtë muaj në MISSE-FF, i cili sponsorizohet nga Laboratori Kombëtar ISS. Eksperimentet filluan kur platforma u instalua në vitin 2018 dhe do të vazhdojë për jetën e stacionit hapësinor, thotë Shumbara. Një strukturë e mëparshme MISSE që funksiononte nga viti 2001 deri në vitin 2016 priti eksperimentet e para të ekspozimit të bazuara në stacion.

Disa nga këto misione i ndihmojnë studiuesit të kuptojnë se si reagojnë teknologjitë e reja ndaj mjedisit hapësinor. “Para se të përdorni një teknologji në një satelit apo automjet operativ, ju duhet njëfarë besimi se do të funksionojë ashtu siç mendoni ju në mjedisin hapësinor”, - thotë ai.

MISSE-FF ka kamera me definicion të lartë që bëjnë fotografi periodike të të gjithë artikujve në kuvertin e tij të ekspozimit dhe sensorët për të regjistruar kushtet mjedisore si temperatura, rrezatimi dhe ekspozimi ndaj UV dhe AO. Të gjithë artikujt e provës kthehen në tokë gjithashtu për analiza pas fluturimit.

Shkencëtarët e NASA-s kanë kryer misione të shumta në MISSE-FF për të analizuar efektet e oksigjenit dhe rrezatimit atomik në qindra mostra dhe pajisje.

MISSE-9, për shembull, vlerësoi se si polimeret, përbërjet dhe veshjet trajtuan ekspozimin në hapësirë. Për këtë dhe misione të tjera MISSE, Kim de Groh, inxhinier i lartë i kërkimit të materialeve në

Qendrën Kërkimore “Glenn” të NASA-s në Cleveland, teston dy efekte kryesore të degradimit mjedisor. E para është se sa shpejt një material gërryhet për shkak të ndërveprimit të AO. Ajo mat humbjen e masës në materialet e ekspozuara në hapësirë dhe e përdor atë informacion për të llogaritur vlerat e rendimentit të erozionit AO. Këto vlera i ndihmojnë projektuesit e anijeve kozmike të përcaktojnë nëse materialet specifike janë të përshtatshme për përdorim dhe sa të trasha duhet të jenë ato materialet.

Materialet e përdorura si izolim i anijes kozmike mund të bëhen të brishtë në hapësirë për shkak të rrezatimit dhe ciklit të temperaturës në orbitë. Kjo brishtësi mund të krijojë çarje dhe të shkaktojë probleme të tilla si mbinxehja e një komponenti të anijes kozmike. De Groh gjithashtu teston qëndrueshmërinë e materialeve të ndryshme për të gjetur ato që rezistojnë të bëhen të brishtë.

“Situa ideale është të ekspozohen mostrat në hapësirë, të përjetohen të gjitha kushtet e vështira mjedisore në të njëjtën kohë”, - thotë de Groh.

Objekti EXPOSE-R-2 nga ESA (Agjencia Europiane e Hapësirës) është një tjetër platformë që u ofron shkencëtarëve mundësinë për të testuar mostrat në hapësirë. Hetimet e ESA-s që kanë përdorur objektin përfshijnë BOSS dhe BIOMEX, të cilat ekspozuan biofilma, biomolekula dhe ekstremofile në hapësirë dhe kushte të ngjashme me Marsin. Ekstremofilët janë organizma që mund të jetojnë në kushte të pa tolerueshme apo edhe vdekjeprurëse për shumicën e formave të jetës.

Rritja e autonomisë është thelbësore për misionet e ardhshme që udhëtojnë më larg nga Toka dhe nuk mund të mbështeten në misionet e furnizimit. Mikroorganizmat që janë tolerantë ndaj kushteve ekstreme kanë përdorime të mundshme në sistemet e mbështetjes së jetës për misione të tilla, sipas Daniela Billi, një profesore në departamentin e biologjisë të Universitetit të Romës “Tor Vergata” dhe një hetuese për BOSS dhe BIOMEX. Për shembull, cianobakteret mund të përdorin burimet e disponueshme për të rregulluar karbonin (konvertimin e dioksidit të karbonit atmosferik në karbohidrate) dhe për të prodhuar oksigjen.

Gjatë ekspozimit në stacionin hapësinor, qelizat e thara Chroococcidiopsis morën një dozë rrezatimi jonizues të barabartë me një udhëtim në Mars. Përgjigja e tyre sugjeron që bakteret mund të transportohen në planet dhe të rihidratohen sipas kërkesës. Qelizat e thara gjithashtu u përzien me një simulant të regolit ose pluhurit

Çarje të mëdha në izolimin shumë-shtresor me pamje diellore të teleskopit “Hubble Space Shield”, u vërejtën gjatë misionit të tij të dytë të shërbimit pas gati 7 vjetësh në hapësirë.
Burimi: Townsend, Polimerë me Performancë të Lartë

marsian dhe morën një dozë UV që korrespondon me rreth 4 orë ekspozim në sipërfaqen marsiane.

“Qëllimi i këtij studimi ishte të verifikonte nëse ky cianobakter mund të riparonte dëmtimin e ADN-së të akumuluar gjatë udhëtimit në Mars dhe ekspozimit ndaj kushteve të pazbutura të Marsit”, - thotë Billi.

Rezultatet e publikuara së fundmi sugjerojnë se: Sekuenca e ADN-së e qelizave të rihidratuara pas ekspozimit nuk tregoi rritje në shkallën e mutacionit në krahasim me kontrollin e rritura në kushtet e Tokës. Ky rezultat rrit potencialin për përdorimin e këtij organizmi për të përdorur burimet e disponueshme në vend për të mbështetur vendbanimet njerëzore.

Një tjetër hetim duke përdorur objektin EXPOSE-R-2 gjeti shenja jete në kërpudhat që përmbajnë melaninë pas 16 muajsh ekspozimi në hapësirë. Pigmenti i melaninës fungale duket se luan një rol në rezistencën qelizore ndaj kushteve ekstreme, duke përfshirë rrezatimin, dhe mund të ketë potencial për t’u përdorur si mbrojtje nga rrezatimi në misionet e ardhshme në hapësirë e thellë. Në eksperiment, një shtresë e hollë e një lloji të kërpudhave të melanizuara uli nivelet e rrezatimit me pothuajse 2% dhe potencialisht deri në 5%.

Përveç kërpudhave, studiuesit përdorën platformën ESA për të ekspozuar fazat e pushimit të rreth 40 llojeve të kafshëve dhe bimëve shumëqelizore në hapësirë për hetimin EXPOSE-R IBMP. Rezultatet treguan se shumë prej këtyre organizmave mbetën të zbatueshëm dhe madje përfunduan ciklet e jetës dhe riprodhimin për disa breza, duke sugjeruar se udhëtimet e ardhshme në planetë të tjerë mund të marrin me vete forma jete tokësore për përdorim në sistemet ekologjike të mbështetjes së jetës dhe për krijimin e ekosistemeve artificiale.

Ndërsa njerëzit eksplorojnë më larg në hapësirë dhe qëndrojnë atje më gjatë, testet e kryera në platformat e ekspozimit të stacionit hapësinor ndihmojnë që materialet dhe sistemet që marrin me vete të jenë gati për udhëtim.

Gjenerata e satelitëve “hiper” për të parandaluar një katastrofë klimatike

Një sy dixhital në qiell, aq i mprehtë sa mund të dallojë mikroplastikën në oqean, ose të analizojë grimcat e tymit gjatë një zjarri në pyll. Tingëllon si fantashkencë? Në fakt, tashmë është realitet...

Për më shumë se tre dekada, agjencitë hapësinore si NASA dhe ESA kanë vëzhguar Tokën nga hapësira dhe kanë monitoruar modelet e motit dhe klimën globale.

Programi më gjithëpërfshirës evropian i vëzhgimit të Tokës, “Copernicus”, përfshin një flotë satelitore të operuar nga ESA. Satelitët e tij “Sentinel” po monitorojnë mjedisin e Tokës, duke përfshirë nivelet e CO2 në atmosferë, rritjen e nivelit të detit, përmblytjet, tërmetet dhe rritjen e temperaturave globale.

Misioni satelitor i quajtur Programi i Hartave dhe Analizës së Mjedisit (EnMap), po premton një potencial edhe më të madh kur bëhet fjalë për vëzhgimin e Tokës nga lart. I zhvilluar nga prodhuesi gjerman i satelitëve OHB, misioni menaxhohet nga Qendra Gjermane e Hapësirës Ajrore (DLR).

EnMap përdor një teknologji sensori hiperspektral me rezolucion të lartë për të monitoruar ekosistemin e Tokës. Është projektuar për të shërbyer si pasues i teknologjisë aktuale multispektrale që ka rezolucion shumë më të ulët dhe mundësi të kufizuara në kapjen e ima-

zheve.
Sentinel kapi këto zjarre pyjore në Greqi - EnMap gjithashtu do të jetë në gjendje të zbulojë grimcat në sipërfaqe

Sateliti kap shumë më tepër se çfarë është e dukshme me sy të lirë. Imazhet satelitore përmbajnë gjithashtu prova fizike rreth mineraleve dhe materialeve të tjera në sipërfaqe, dhe u mundëson shkencëtarëve të nxjerrin përfundime për çdo ndryshim të mundshëm që mund të ketë ndodhur.

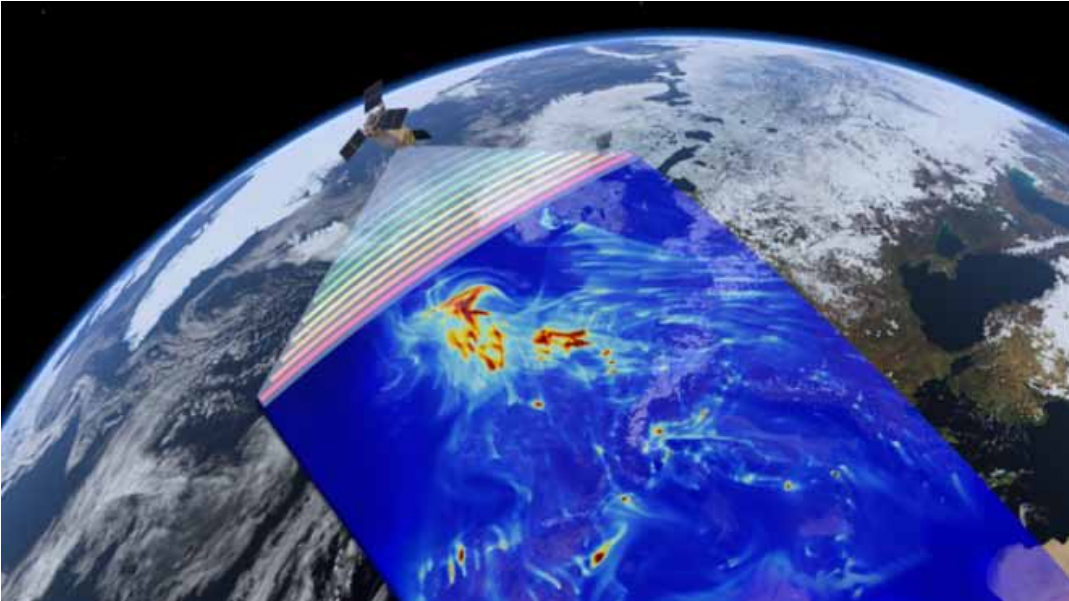
Për shembull, nëse sipërfaqja e oqeanit përmban mikroplastikë, një satelit hiperspektral mund të zbulojë prova të molekulave ekzistuese të polimerit duke kapur të dhënat që gjenden në rrezet e diellit.

Cornelius Schalinski, zhvilluesi i biznesit të OHB, tha për DW se teknologjia e re EnMap është shumë e avancuar dhe ajo do të zëvendësojë matjet tradicionale “in situ” që kërkojnë gjërmime dhe analiza në terren. Schalinski vuri në dukje se gjenerata e re e satelitëve do të plotësonte informacionin rreth mjedisit global të ofruar nga programi ekzistues “Copernicus”. “Ne duam të matim parametrat mjedisorë çdo ditë, ose të paktën çdo disa ditë, globalisht. Shkencëtarët e klimës mund të punojnë vetëm nëse kanë të gjithë informacionin”, -tha Schalinski.

Nga bujqësia tek urbanistika
EnMap është një instrument për të matur efektet e ndryshimeve klimatike si në ekosistemet e oqeanit të Tokës ashtu edhe në atë tokësore.

Efektet e dëmshme të emergjencës klimatike, si thatësira e zgjatur dhe përmblytjet e mëdha, po ndikojnë gjithnjë e më

shumë në bujqësi.
Po bëhet gjithnjë e më e vështirë për të ushqyer një popullsi në rritje, e cila pritet të arrijë në 11 miliardë njerëz deri në fund të këtij shekulli.

Krijuesit e EnMap thonë se synojnë të ofrojnë të dhëna të vazhdueshme që mund të ndihmojnë fermerët të parandalojnë dështimet e të korrave duke parashikuar mungesën e lëndëve ushqyese, infektimet e dëmtuesve dhe mungesën e ujit. Të dhënat satelitore mund të përdoren gjithashtu nga vendimmarrësit, si institucionet e BE-së, për të krijuar politika më të mira për subvencionet bujqësore, pasi do të ishte e mundur të monitoroheshin deklaratat e fermerëve për prodhimin e ushqimit.

- Është gjithashtu e rëndësishme të mbrohen pyjet e botës, pasi ato janë në gjendje të thithin 2.6 miliardë ton CO2, ose rreth një të tretën e të gjitha emetimeve të karbonit çdo vit.

Këta satelitë të rinj mund të identifikojnë nëse menaxhimi i pyjeve bëhet në mënyrë të qëndrueshme duke monitoruar shpyllëzimin. Në krahasim me mjetet aktuale të matjes që përdorin Indeks in e Stresit të Lagështisë (DRMSI), sateliti i ri mund të zbulojë gjithashtu shenjat e hershme të thatësirës, speciet e pemëve në hartën dhe strukturën e pyjeve.

- Rritja e nivelit të detit po prek gjithnjë e më shumë vijat bregdetare, si dhe cilësinë e ujërave bregdetare dhe të brendshme. Nëse shkrija vazhdon, mund të ketë një rritje prej 30-60 cm në nivelin e detit deri në vitin 2100. Misioni i planifikuar satelitor do të monitorojë erozionin e brigjeve të brishta, si dhe do të zbulojë ndotjen dhe grimcat në ujë, nga lënda organike te planktoni dhe algat mbizotëruese specie.

Menaxhimi i zonave urbane, veçanërisht ato që preken gjithnjë e më shumë nga katastrofat e ndryshimeve klimatike, është gjithashtu një prioritet kryesor.

Parashikohet që deri në vitin 2050, pothuajse 70% e popullsisë globale do të jetojë në qytete. Sateliti i ri mund të përdoret për të planifikuar qytete të qëndrueshme duke matur shkallën në të cilën zonat janë të mbuluara me bimësi, në krahasim me betonin dhe ndërtesat.

Por nuk janë të gjitha lajme të mira

Pavarësisht ofrimit të zgjidhjeve të fuqishme, teknologjia satelitore nuk vjen pa çmim. Nisja e satelitëve kërkon ende raketa që djegin karburant të ngurtë dhe të lëngshëm. Ndërsa karburanti i lëngshëm i hidrogjenit lëshon avujt e ujit dhe është më pak i dëmshëm për mjedisin, karburanti i ngurtë lëshon karbon të zi, si dhe grimca të tjera si oksidi i aluminit që dëmtojnë klimën dhe shtresën e ozonit.

Megjithëse emetimet nga lëshimet e raketave kanë qenë deri më tani të parëndësishme në krahasim me avionin, kjo ndodh vetëm sepse ne kemi lëshuar shumë më pak raketa se sa kemi fluturuar aeroplanë.

Ai shtoi se përfitimet e satelitëve dhe vëzhgimeve nga hapësira për shoqërinë janë shumë më të mëdha se aviacioni, sepse u mundë-

sojnë shkencëtarëve të klimës të kuptojnë dhe matin më mirë efektet e ndryshimeve klimatike, si dhe të informojnë modelet e tyre klimatike.

Në realitet, gjurmët e karbonit të lëshimeve të raketave mbeten kryesisht të panjohura. Kërkohej ende një kërkim i gjerë shkencor për të kuptuar shkallën e ndikimit mjedisor të raketave. Një gjë, megjithatë, është e sigurt. Industria hapësinore po rritet me shpejtësi të përshpejtuar pas një periudhe amullie.

Vitin e kaluar pamë 114 lëshime raketash, kryesisht nga Kina dhe SHBA. Parashikohet që deri në vitin 2030, do të ketë rreth 400 lëshime në vit, dhe bashkë me të, një rritje e pashmangshme e emetimeve të dëmshme nëse nuk gjendet një zgjidhje e qëndrueshme.

E rëndësishme për raportimin mbi progresin e klimës

Paradoksalisht, satelitët mbeten një instrument vendimtar dhe më efikas në sigurimin e të dhënave të vlefshme mjedisore. Konferenca mbi perspektivat e reja në vëzhgimin e Tokës në Köln mbledhi së bashku biznese të shumta fillestare, firma dhe organizata që po zhvillojnë më tej mjete që përdorin imazhet satelitore.

Ndër instrumentet e paraqitura ishte edhe paketa e mjeteve të klasifikimit GEO, e cila u mbështet nga disa projekte, duke përfshirë Shërbimin e Vëzhgimit të Ligatinave me bazë satelitore (SWOS). Mjeti përdor të dhënat e ofruara nga satelitët “Copernicus” dhe mundëson shikimin, shkarkimin dhe analizimin e imazheve të vendeve të largëta dhe të paarritshme në Tokë.

Disa nga këto zona, si ligatinat janë një pjesë thelbësore e mjedisit tonë natyror. Ato zbusin ngritjen e nivelit të detit, shërbejnë si lavaman karboni, sigurojnë një habitat për kafshët e egra, filtrojnë ndotësit dhe shërbejnë si tokë pjellore bujqësore për bujqësinë.

Paketa e mjeteve GEO mund të gjurmtojë shtrirjen dhe statusin e ligatinave, dinamikën dhe cilësinë e sipërfaqes së ujit.

Ligatinat shërbejnë si lavaman karboni, filtrojnë ndotjen dhe mbështesin tokën pjellore bujqësore

Ekziston një treg në lulëzim i aplikacioneve softuerike të ngjashme për të ndihmuar qeveritë të gjurmojnë dhe raportojnë përparimin e tyre kur bëhet fjalë për arritjen e synimeve të zhvillimit të qëndrueshëm të Kombeve të Bashkuara. Por vullneti politik për të përdorur një teknologji të tillë ende mungon.

Kathrin Weise është një menaxhere projekti në kompaninë “Jena-Optronik GmbH”, e cila ka zhvilluar paketën e mjeteve të klasifikimit GEO. Ajo tha se është fakultative që vendet të zgjedhin se çfarë lloj mjeti do të dëshironin të përdornin. Konventa “Ramsar” për Ligatinat i detyron nënshkruesit e saj të raportojnë për progresin e tyre në mbrojtjen e ligatinave. Dhe satelitët mund t’u ofrojnë qeverive kombëtare të dhënat e nevojshme për të paraqitur raportet e tyre. Por mospërputhja me kërkesat e raportimit nuk rezulton në ndëshkime

Gjurma e karbonit e lëshimit të raketës mbetet kryesisht e panjohur

“Përppjekja për ta shndërruar në një gjysmë-hyjni njeriun më të zakonshëm mjafton që ai të trokasë në shtëpi”

Shqipëria ka traditat e saj të veçanta të mirësjelljes që e karakterizojnë popullin që i mbart ato. Ato janë të lidhura ngushtë me nocionin e MIKPRITJES, një nocion për mikun që afrohet me atë të vizitorit të shenjtë, të cilin e njohin lexuesit e Homerit dhe të letërsisë klasike. Ndërsa janë duke fituar terren traditat e reja të sjelljes, mund të thuhet që edhe ato të vjetra respektohen gjerësisht në shumë vise madje edhe nga të rinjtë. Shqiptarët janë të dashur dhe mjaft të hapur ndaj të huajve që vizitojnë vendin e tyre.

Nëse do t’ju qëllojë të vizitoni një shtëpi shqiptare, do të trajtoheni si mbret. I zoti i shtëpisë do t’ju respektojë duke ju ulur në krye të shtëpisë ose tavolinës. Miku gostitet me gjërat më të mira që mund të ketë. Zakonisht ofrohet raki e bërë vetë, e cila është njëkohësisht pije tradicionale. Shqiptarët e kanë zakon që të shtrëngojnë duart me njëri - tjetrin kur takohen dhe në shumicën e rasteve të puthen, përgjithësisht katër herë. Një ngatërresë që bëhet gjithmonë është ajo e pohimit dhe mohimit që në gjestikulacionin ndërkombëtar është e kundërta e atij shqiptar. Po d.m.th. Jo dhe anasjelltas në Shqipëri. Kur pëllëmba e dorës vendoset në gjoks ajo shpreh falënderim. Goditja e lehtë në shpatull do të thotë “paç fat”.

MIKPRITJA NË KANUN

“Shpija e Shqiptarit asht e Zotit dhe e mikut.”

Kanuni ka sanksionuar kultin e mikut dhe të mikpritjes tek shqiptarët. Kulti i mikut shënjohet në përkufizimin e shtëpisë, si “e zotit dhe e mikut” (“Shtëpia e shqiptarit është e zotit dhe e mikut”). Në kanun zoti dhe miku para shtëpisë barazohen. Nuk mund të ketë hyjnizim më të madh se ky për mikun. Kulti i mikut, i shprehur edhe në formulime të tilla, si: “shtëpia e shqiptarit - e mikut dhe e shtegtarit”, “dera e shpisë i hapet kujdo qi ia msyen, me kenë edhe lypsi”, përmban një mendësi të lashtë, para-kristiane, judaike, biblike, që vjen prej kohërash. Profetët mund të shfaqeshin në dyer besimtarësh me rrobën e një shtegtari të mjerë. Në mendësinë e shqiptarit, miku që troket në portë duhet pritur me të gjitha nderet që i takojnë, sepse “nuk dihet a asht lypsi a shenjt”.

Në traditën shqiptare miku nuk kërkon leje për të hyrë në një shtëpi, por “ia mësyn”, që do të thotë se i zoti i shtëpisë është i detyruar t’ia hapë portën me dëshirë të vet, sepse, për ndryshe, miku ka të drejtën e vet “me hy”.

Privilegji më i madh i mikut në kanun është ndorja. Kjo do të thotë se miku nuk bie në gjak dhe është i mbrojtur prej hasmit sa kohë që “asht me bukë të të zotit të shtëpisë”. Nëse miku binte në pusinë e hasmit, mjafton të thërriste: “jam me bukë të filanit”, apo “jam ndorja e filanit” - domethënë e të zotit të shtëpisë që e kishte pritur, dhe kjo i jepte siguri, i shpëtonte jetën, i hapte rrugën.

Për vazhdimin e një jetese sa më të mirë, vetë shqiptarët vendosnin rregulla si të shkruara ashtu dhe të pashkruara që synonin një të ardhme më të mirë. Kanunet ishin shkrime që karakterizoheshin me fuqinë e ligjit. Ç’do rregull i shkruar në kanun respektohej dhe nuk kundërshtohej, sepse kishte dënime në mosrespektimin e këtyre rregullave. Kanuni i Lek Dukagjinit, kanuni më i njohur, përmban klauzola

të veçanta në lidhje me rregullat që duhet të respektohen. Mikpritja një vlerë kulturore që vishej me një cipë hyjnore, duke pasur një rëndësi të veçantë. Miku respektohet, vlerësohet si dhe nderohet në mënyrë të veçantë, për vetë rolin e rëndësishëm që mbart.

Miku dhe roli i tij i rëndësishëm ishte i pranishëm në jetën e njerëzve, kontradiktat e shumta që përfshijnë krahinën arrinin deri në stade tepër të vështira.

Gjakmarrja, fenomeni më shqetësues ishte dhe vazhdon të jetë i pranishëm në këto zona. Miku luante rolin e një pajtuesi të gjakrave ndërmjet familjeve, duke ndërhyrë tek familjet për faljen e gjakut... Gjithashtu luante edhe role të tjera të cilat kishin rëndësi të madhe, miku cilësohej si “nëpunës”, ai që kishte gjithmonë zgjidhjen që vlerësohej, respektohej, nderohej dhe që nuk vihej në dyshim fjala e tij. Nëse dikush cenonte lirinë e mikut, nëse shante, apo ofendonte mikun kishte pasoja jo të mira. Autorë të huaj gjithashtu dhe shqiptarë e konsiderojnë mikpritjen si një vlerë kulturore dalluese, miku si “nëpunës” shihet me një sy të veçantë, duke krijuar idenë e një njeriu paqedashës të sigurt në vetvete, përdorimi i një zgjuarsie në lidhje me ndalimin e një tragjedie. Në këtë mënyrë dalin në pah vlerat e shqiptarit duke i bashkangjitur edhe vlera të tjera që tregojnë cilësi që karakterizojnë një shqiptar, sigurisht dhe kulturën shqiptare. Në ditët e sotme në zonat rurale, njerëzit kanë marrëdhënie më të ngushta ndërmjet tyre, për vetë faktin se vendi dhe veprimtaria jetësore e tyre çojnë që këto marrëdhënie të jenë më të afërta e më të forta.

Ndryshe nga zonat urbane, ku vetë jeta intensive, zhvillimi, veprimtaria, mundësitë zgjedhëse bëjnë që këto lidhje të jenë më të dobëta dhe më të zbehta.

1. Mikpritja, shqiptarët nuk do t’ju lenë kurrë të largoheni i uritur

Edhe vizita më të rastësishme në shtëpinë e një miku nuk mund të jenë kurrë rastësore në Shqipëri. Ushqim, pije apo edhe ëmbëlsirat, gjithçka do të shërbehet. Dhe nëse një shqiptar ju fton për darkë, si në shtëpi apo në

një restorant, mund të jeni i sigurt që nuk do të largoheni nga ky vendi pa u kënaqur plotësisht. Ju do ta kuptoni që në fund do të dorëzoheni dhe do të pranoni.

2. Nëse një shqiptar ju takon, ai/ajo do t’ju ftojë për kafe

Nëse mendoni se mund ta kaloni me sukses një bisedë nga një takim i thjeshtë dhe të mos ftoheni për kafe nga shqiptarët, atëherë e keni gabim! Një shëtitje e rastësishme përgjatë shëtitoreve mund të shndërrohet në një kafe apo një birrë dhe në një bisedë të gjatë dhe të këndshme. Pavarësisht se në ditët e sotme disa nga traditat e vjetra shqiptare po humbasin, kjo mesa duket nuk do të ndryshojë për një kohë të gjatë tek shqiptarët.

3. Një shqiptar nuk ju mërëz kurrë

Shqiptarët e kanë argëtim në ADN-në e tyre. Na pëlqen të flasim, të shoqërohemi, të jemi socialë, por dhe mbi të gjitha nuk na pëlqejnë momentet e qetësisë. Pavarësisht se sa shumë mund të punojmë gjatë ditës, dëshira për t’u argëtuar dhe dëfryer është rrënjësor thellë tek ne. Nëse bëheni pjesë e shoqërisë shqiptare, është mirë të dini që shqiptarët janë përgjegjës për përvojën tuaj dhe mundohen gjithmonë t’ju kënaqin. Një ditë pa ndonjë dozë të vogël argëtimi është e paimagjinueshme për shqiptarët dhe nëse shoqëroheni me ta sigurisht që do të jeni pjesë e këtyre aventurave.

4. Nëse uleni në bar me një shqiptar, e sigurt që do të ziheni për pagesën e faturës

Nëse dilni në një kafe, drekë apo darkë me një shqiptar gjithmonë 10 minutat e fundit do t’ia kushtoni pjesës se kush do të paguajë. Dhe diskutimet e shpeshta që bëhen për këtë pjesë është ‘që unë të ftova’ (edhe nëse kjo nuk është e vërtetë) apo edhe “Betohej për nderin e gjyshit tim”.

“Po, shqiptarët kanë shpëtuar moralin e botës”, i vetmi shtet e komb në botë që kishte më shumë hebrej pas Luftës së Dytë Botërore ishte Shqipëria”, - deklaroi gruaja hebreje, e mbijetuar e Luftës, Johanna Newmann.

“Kur Italia ishte “Amerika” për shqiptarët”, titujt e para 31 viteve të mediave italiane, të cilat do pasqyronin gati të traumatizuar gjithçka po ndodhte në vendin e tyre nga fluksi i emigrantëve, ishte gati i pa menaxhueshëm.

Më 8 gusht 1991, anija shqiptare e mallrave “Vlora”, mbërriti në portin e Barit, e tej mbushur me refugjatë nga Shqipëria.

Anija Vlora mbërrin nga Durrësi, pothuajse ka mbaruar karburantin, përpiqet të ankorohet në Brindisi por leja i refuzohet.

Anija shkon drejt Barit. Në anije ka edhe njerëz të armatosur, përveç emigrantëve në arrati nga regjimi 45-vjeçar komunist, tashmë i mbaruar. Në bord ka dhe shumë nëna me fëmijë.

Komandanti i anijes Halim Milaqui tregon që anija e tij kishte ardhur nga Kuba, me sheqer, dhe nuk kishte përfunduar ende shkarkimi, kur u afua një lumë me njerëz.

Atëherë ai dha urdhër që anija të niset, por disa persona kishin arritur të hipnin në anije dhe me armë në dorë e kërcënojnë të kthehet pas dhe të marrë të gjithë njerëzit. Të gjithë sa ishin, brenda në anije.

Gazetat italiane të datës 9 gusht 1991 flasin për 11 mijë shqiptarë, por në lajmet e darkës jepet shifra prej 20 mijë shqiptarësh. Por e vetmja gjë e sigurt është lumi i jashtëzakonshëm i shqiptarëve.

Emigrantët fillojnë të kërkojnë ujë e bukë. Policia i drejton drejt stadiumit të vjetër të Barit.

Kryeministri Giulio Andreotti, deklaroi se:

“Nuk jemi në gjendje të presim shqiptarët që mbërrijnë në brigjet tona dhe qeveria e Tiranës është dakord me ne që emigrantët të riatdhesohen”.

Në stadium nis lufta. Më të rinjtë fillojnë t’i gjuajnë policisë. Përplasjet zgjatën për tre ditë, mbi 40 policë të plagosur dhe disa qindra të tjerë të plagosur mes emigrantëve. Ushqimet hidhen nga ajri me helikoptera. Skena të një bote tjetër.

Më 8 gusht 1991, anija shqiptare e mallrave “Vlora”, mbërriti në portin e Barit, e tej mbushur me refugjatë nga Shqipëria.

Por ngjarjet kanë pasur një rrjedhë të ndryshme: emigrantët fillimisht u mbyllën në stadiumin e vjetër “Della Vittoria”, dhe më pas u riatdhesuan për në Shqipëri.

Duke ndjekur kronikat e asaj kohe, sot 31 vite më pas, edhe pse si një ëndërr e keqe, kjo pjesë e historisë shqiptare, i duhet treguar brezave se sa shumë ky vend e ka dashur lirinë dhe Europën si destinacionin e vetëm të të ndjerit njeri i vlerë. U ishte vrarë shpresa, ikën nga një regjim që po binte, por me shumë vështirësi dhe në një skamje e mjerim të frikshëm. Dhe kjo me kosto jo të vogël...

Joshja ndaj Italisë erdhi edhe si rezultat i informacioneve të gabuara që qarkullonin në opinionin shqiptar, lidhur me “legjitimitetin” që fitonin emigrantët që mbërrinin në Itali, duke u bazuar në ligjin “Martelli”. Ai ligj ishte shpallur që në janar të vitit 1990, si një përpjekje për të kontrolluar dhe

“Kur Italia ishte “Amerika” për shqiptarët”

Duke ndjekur kronikat e asaj kohe, sot 31 vite më pas, edhe pse si një ëndërr e keqe, kjo pjesë e historisë shqiptare, i duhet treguar brezave se sa shumë ky vend e ka dashur lirinë dhe Europën si destinacionin e vetëm të të ndjerit njeri i vlerë. U ishte vrarë shpresa, ikën nga një regjim që po binte, por me shumë vështirësi dhe në një skamje e mjerim të frikshëm. Dhe kjo me kosto jo të vogël...

monitoruar emigracionin drejt Italisë në përgjithësi dhe njëkohësisht shërbente edhe për vendosjen e sistemit të kuotave. Sipas ligjit “Martelli”, çdo emigranti, i ligjshëm ose jo, që mund të provonte se kishte hyrë në Itali përpara fundit të vitit 1989, i jepet një leje qëndrimi dyvjeçare. Por në fakt, në korrik 1990, kur mbi 4 000 shqiptarë kërkuar strehë në Itali, ligji “Martelli” u pezullua, dhe vetëm 800 prej tyre u akomoduan.

Pas zgjedhjeve të para demokratike, që u mbajtën në Shqipëri në mars 1991, Shqipëria nuk konsiderohej më si një vend totalitar, por ndërkohë rreth 25 000 emigrantë shqiptarë mbërritën në Itali brenda pak ditësh. Në ato kushte, u ndërpre sërish zbatimi i ligjit “Martelli”, ndërsa në prill të atij viti u krijua Ministria për Komunitetet Italiane jashtë vendit dhe për Emigracionin, në krye të së cilës u vendos socialistja Margherita Boniver. Më 11 maj, Ministria mori mandat të posaçëm, që shqiptarët e mbërritur në mars t’i shpërndante në të gjithë Italinë, duke i pajisur me leje pune.

Më 20 korrik përfundonte mandati i jashtëzakonshëm i ndihmës për emigrantët. Për shqiptarët u la një hapësirë kohe deri më 31 korrik, për t’u regjis-

truar sipas normave të ligjit “Martelli”. Ndërkohë, brenda 31 korrikut, qytetarët shqiptarë që donin të ktheheshin në atdhe, duke përfituar nga ndërhyrjet e organizatave të emigracionit, duhej të paraqisnin një kërkesë autoriteteve të sigurimit publik.

Nga 22 mijë shqiptarë që ndodheshin në Itali, të shpërndarë pothuajse në të gjitha rajonet, vetëm 4 mijë kishin gjetur punë, edhe pse sezonale. Më pak se 11 mijë u regjistruan për punë, 2 mijë për kurse për formim profesional dhe 645 u njohën si refugjatë politikë. 1 900 fëmijë të pashoqëruar nga prindërit u besuan gjykatave për të miturit.

Më 23 prill 1991, mbërriti në Romë Aleks Luarasi, sekretari i Përgjithshëm i Kryeministrit. Objektivi kryesor i vizitës së tij ishte interesimi pranë autoriteteve italiane për gjendjen reale dhe fatin e emigrantëve shqiptarë në Itali.

Më 25 prill u takua me Drejtorin e Përgjithshëm të MPJ-së për emigracionin, Colombia, si dhe Drejtorin e Përgjithshëm të Shërbimeve civile, Delati. Ata na dhanë një pasqyrë zyrtare mbi numrin dhe shpërndarjen e emigrantëve në Itali dhe të të larguarve në vende të tjera të Europës. Në mënyrë të veçantë u trajtua problemi i minoreneve, mundësitë dhe rrugët për kthimin

e tyre në atdhe, nevoja e kthimit vullnetar të emigrantëve, si dhe e bashkimit familjar të atyre që ishin shpërndarë në vende të ndryshme.

Më pas, na priti në një takim edhe Kryeministri Giulio Andreotti, i cili na njohu me përpjekjet e Italisë për të sistemuar emigrantët shqiptarë, por edhe me vështirësitë e mëdha me të cilat po përballeshin. Ai kërkoi një bashkëpunim më të madh midis autoriteteve të të dy vendeve, për ta frenuar këtë dukuri, duke u përqendruar kryesisht në masat parandaluese në territorin shqiptar.

Vizita e Luarasit dhe takimet në Romë u pasqyruan edhe në një komunikatë zyrtare të Ministrisë së Jashtme Italiane. Më 24 prill, nga Roma, së bashku me Luarasin u nisëm në Bari dhe Brindisi ku u njohëm nga afër me gjendjen dhe sistemin e emigrantëve shqiptarë.

Nga ana tjetër, për të shpjeguar qëndrimet e qeverisë italiane dhe masat për vënien e tyre në zbatim, ministrja Margherita Boniver-i ndërmori një udhëtim në Tiranë, ku u takua me autoritetet më të larta, duke kërkuar si mirëkuptimin e qeverisë shqiptare, ashtu edhe sensibilizimin e opinionit në vend.

Sipas programeve të qeverisë italiane, filluan të bëhen përpjekje për

kthimin gradual në Shqipëri të një pjese të emigrantëve. Ministrja e Emigracionit, Margherita Boniver, i parashtrroi qeverisë italiane dhe asaj shqiptare një sërë projektesh për realizimin e planeve. Ideja ishte që çdo emigranti, që do të pranonte të kthehej vullnetarisht në Shqipëri, do t’i ofrohej mbështetje financiare për të filluar një aktivitet ekonomik privat. Por, pavarësisht marrëveshjes midis dy qeverive, që justifikonte ligjërisht riatdhesimin e 7 000 shqiptarëve, që mbërritën në mars 1991, mënyra e kryerjes së operacionit kishte problematikat saj. Ajo ishte një masë artificiale, që nuk funksionoi asnjëherë.

Në ditët e eksodit të shqiptarëve drejt Italisë, një barrë e rëndë i ra edhe Ambasadës sonë, për të përballuar situatën e krijuar. Kontaktet me autoritetet italiane u shpeshtuan, po ashtu edhe me emigrantët, të cilët herë pas here krahas entuziazmit të mbërritjes në “tokën e ëndërruar”, përballeshin edhe me zhgënjimet ndaj realitetit italian. Midis tyre nuk mungonin edhe të njohurit tanë, miq, shokë e të afërm. Ata mendonin se do të gjenin çdo gjë të shtruar, ndaj vështirësitë e para që hasnin bëheshin shkak për nervozizëm. Atyre u dukej se nuk po kryhej siç duhej detyra kundrejt tyre, madje mendonin se po u bëheshin edhe padrejtësi. Ata ishin nën ndikimin e një psikoze kolektive: me të mbërritur në Itali do të gjenin çdo gjë gati.

Vragat e dhimbjeve që në shekuj “kurbeti” ka lënë tek shqiptarët nuk janë risi por një e shkuar dhe e tashme e hidhur.

Mbi datat, procedurat dhe dokumentacionin e aplikimit, konkurrimit dhe regjistrimit për pranim në ciklin e parë të studimeve, programi Bachelor, në tre degët: 1. Shkenca Ushta-rake; 2. Teknologji Informacioni në Fushën e Mbrojtjes; 3. Navigim dhe Komandim Detar në Fushën e Mbrojtjes, për vitin akademik 2022-2023.

Njoftojmë të gjithë të interesuarit se Akademia e Forcave të Armatosura (Fakulteti i Mbrojtjes dhe Sigurisë) hap regjistrimet për pranim në ciklin e parë të studimeve, programi Bachelor, për vitin akademik 2022-2023.

Datat e aplikimit, konkurrimit të aplikantëve/kandidatëve dhe regjistrimit të fituesve (Raundi i Parë) do të jenë si më poshtë vijon:

- Regjistrimi i aplikantëve për konkurrim:
08 - 11 gusht 2022, (orari 09:00 - 16:00)

- Shpallja e listave të aplikantëve të regjistruar për konkurrim:
11 gusht 2022

- Zhvillimi i konkursit (testimeve):
15 - 20 Gusht 2022

- Ekzaminimi mjekësor
- Testimi fizik
- Testimi intelektual
- Testimi psikologjik

- Shpallja e kandidatëve fitues: 30 Gusht 2022.
- Ankimimi: 01 Shtator 2022.
- Regjistrimi i kandidatëve fitues të raundit të parë: 02 - 15 Shtator 2022.
- Çregjistrimi i aplikantëve fitues: 16 - 17 Shtator 2022.
- Dokumentacioni i aplikimit për konkurrim (Raundi i Parë):
- Dokument identifikimi (dokument origjinal dhe një fotokopje e kartës së identitetit/pasaportës);
- Kërkesë me shkrim e aplikantit, për ndjekjen e studimeve;
- Certifikatë familjare, copë 1 (një);
- Fotografijë për dokument, në përmasat (4 x 6), copë 2 (dy);
- Fotokopje e noterizuar e diplomës së maturës shtetërore ose e dëftësës së pjekurisë, së bashku me certifikatën e notave, ose të një dëftese/diplome tjetër studimi të fituar jashtë vendit dhe të njehsuar në QSHA;
- Raport mjekësor mbi aftësinë shëndetësore për studime, lëshuar nga mjeku i familjes i qendrës shëndetësore të vendbanimit të aplikantit, shoqëruar edhe me një raport shpjegues në të cilin të deklarohet se kandidati është i shëndetshëm, (nuk ka sëmundje kronike, infektive, të shëndetit mendor në anamnezën e tij personale, si dhe që nuk është përdorues i lëndëve narkotike);
- Fletë analiza mjekësore, lëshuar nga Qendra Kom-bëtare e Transfuzionit të Gjakut dhe/ose bankat e gjakut apo drejtoritë e Shëndetit Publik në prefekturat apo rrethet ku banojnë, për agjentë infektivë (Hepatit

B; Hepatit C; Hepatit D; HIV/AIDS, sifiliz); grupin e gjakut, si dhe testet për lëndë narkotike lëshuar nga laboratorë të certifikuar nga Ministria e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale.

1. Deklaratë e aplikantit, (Shtojca 1);
2. Formular i të dhënave personale të aplikantit (Aneksi A), mbi të dhënat personale të aplikantit;
3. Formular vetëdeklarimi (Aneksi B), mbi të dhënat personale të aplikantit në lidhje me statusin juridik;
4. Formular vetëdeklarimi për gjendjen shëndetësore të kandidatit për oficer aktiv (Aneksi C);
5. Mandat pagesë e tarifës së konkurimit në vlerën 2 000 lekë për studentët që regjistrohen për diplomë të parë Bachelor dhe në vlerën 4 000 lekë për studentët që regjistrohen për diplomë të dytë Bachelor.

- Për sa më sipër sqarojmë se, formularët “Shtojca 1”; “Aneksi A”, “Aneksi B”, “Aneksi C”, si “Fatura për pagesë të tarifës së aplikimit”, do të ofrohen nga personeli i sekretarisë mësimore për plotësim/nënshkrim nga aplikanti, ditën e aplikimit.
 - Dokumentacioni shtesë për regjistrimin e kandidatëve të shpallur fitues të konkursit:
 1. Dëshmi penalteti;
 2. Vërtetim nga gjykata;
 3. Vërtetim nga prokuroria;
 4. Vërtetim nga përmbartimi.
- Të dhënat për rregulloren e konkursit, testeve, gjenden në faqen zyrtare të AFA-së dhe të Ministrisë së Mbrojtjes. Publikimi i listës së renditjes së aplikantëve fitues do të bëhet brenda datës 30 gusht 2022, duke përdorur si element identifikues vetëm ID e aplikantëve.

Njoftim!